

การบริหารสินเชื่อสหกรณ์ภาคการเกษตร ให้มีประสิทธิภาพ



ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่ ๑๐ จังหวัดลำปาง
กรมส่งเสริมสหกรณ์

คำนำ

องค์ความรู้ เรื่อง การบริหารสินเชื่อสหกรณ์ภาคการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ เป็นองค์ความรู้ที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่ ๑๐ จังหวัดลำปาง ได้จัดทำขึ้นตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๓ ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยคู่มือฉบับนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารการจัดการด้านสินเชื่อ ของสหกรณ์ภาคการเกษตร แนวทางปฏิบัติ เอกสารประกอบต่างๆ การติดตามเร่งรัดหนี้สิน และการบังคับคดี

ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่ ๑๐ จังหวัดลำปาง ขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้ร่วมกันจัดทำชุดองค์ความรู้การบริหารสินเชื่อสหกรณ์ภาคการเกษตรให้มีประสิทธิภาพอย่างสมบูรณ์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ หรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง จะได้ใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้นี้ไปพัฒนาสหกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่พึงของมวลสมาชิกอย่างยั่งยืน

ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่ ๑๐ จังหวัดลำปาง
สิงหาคม ๒๕๖๓

สารบัญ

คำนำ

สารบัญ

บททั่วไป

การบริหารสินเชื่อ

การให้บริการสินเชื่อสหกรณ์ภาคการเกษตร

การบริหารจัดการลูกค้า

การเร่งรัดติดตามหนี้

บรรณานุกรม

หน้า

๑

๒

๙

๑๐

๑๘

การบริหารสินเชื่อสหกรณ์ภาคการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ

บททั่วไป

ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ภาคการเกษตร ความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับความสำเร็จและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการธุรกิจสินเชื่อ ซึ่งถือว่าเป็นธุรกิจหลักที่สร้างรายได้ให้กับสหกรณ์เป็นสำคัญ

ปัญหาสำคัญในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อที่พบ ได้แก่

๑. ปัญหาการติดตามและเร่งรัดหนี้ไม่มีประสิทธิภาพ
๒. ปัญหาลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้และลูกหนี้ค้ำนาน
๓. ปัญหาด้านสภาพคล่อง
๔. ปัญหาความสามารถในการก่อหนี้ของสหกรณ์
๕. ปัญหาความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิกในอนาคตลดลง
๖. ปัญหาการขาดทุนจากการดำเนินธุรกิจสินเชื่อ

ปัญหาทุกปัญหาดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กัน สาเหตุของปัญหาอาจมาจากปัญหาของสหกรณ์ ปัญหาในส่วนของสมาชิกและปัญหาอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ของลูกหนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อสหกรณ์มีการพิจารณาอนุมัติเงินกู้แล้ว หากเกิดปัญหาในการติดตาม เร่งรัด ติดตามหนี้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เช่น ไม่มีผู้รับผิดชอบในการติดตามเร่งรัดหนี้ ไม่มีการเร่งรัดติดตามหนี้ตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน หรือไม่มีการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับสมาชิกเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะลูกหนี้และในฐานะที่เป็นสมาชิกที่ดี เป็นต้น

ปัญหาของสหกรณ์ที่มีการบริหารสินเชื่อที่ไม่มีประสิทธิภาพ คือ ปัญหาการส่งชำระหนี้ไม่ตรงตามกำหนดของลูกหนี้ ซึ่งเป็นสมาชิกของสหกรณ์ เมื่อมีปัญหาผิดนัดชำระหนี้ต่อเนื่องกันโดยไม่มีการแก้ไขปัญหา จะเกิดปัญหาลูกหนี้ค้ำนานในที่สุด และส่งผลโดยตรงต่อสภาพคล่องในการดำเนินงานของสหกรณ์ ขาดทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน ความสามารถในการก่อหนี้เพิ่มเพื่อนำเงินมาปล่อยสินเชื่อก็จะลดลง เนื่องจากสหกรณ์เห็นถึงปัญหาด้านสภาพคล่องอันเนื่องมาจากปัญหาด้านเงินทุนของสหกรณ์ ซึ่งจมอยู่ในบัญชีลูกหนี้เงินกู้ยืม โดยเฉพาะลูกหนี้ที่ค้ำนานที่ยากต่อการเรียกเก็บหนี้ ประกอบกับปัญหาความสามารถในการชำระหนี้ในอนาคตของลูกหนี้ลดลง อันเนื่องมาจากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ราคาผลผลิตตกต่ำ ค่าครองชีพที่สูงขึ้น สมาชิกสหกรณ์มีหนี้สินหลายทาง การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-๑๙ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยภาพรวมของโลกตกต่ำอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน

สิ่งที่สำคัญที่สุดในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ จึงขึ้นอยู่กับ การเสริมสร้างความเข้มแข็งการดำเนินธุรกิจการเงินในสหกรณ์ ทั้งด้านการบริหารจัดการสินเชื่อ การติดตามเร่งรัดหนี้ การแก้ไขปัญหาลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ การเสริมสร้างองค์ความรู้ทั้งเรื่องการกำกับดูแลกิจการที่ดี การบริหารความเสี่ยง การตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในที่ดี เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จึงได้จัดทำคู่มือองค์ความรู้ “การบริหารสินเชื่อสหกรณ์ภาคการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สหกรณ์ใช้เป็นคู่มือแนวปฏิบัติงานด้านสินเชื่อและการแก้ไขปัญหาลูกหนี้เงินให้กู้ผิดนัดชำระหนี้ การติดตามหนี้ค้ำค้าง และการบังคับคดี และเป็นประโยชน์สำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ในการแนะนำ ส่งเสริมสหกรณ์ให้มีการบริหารจัดการสินเชื่อให้มีประสิทธิภาพ เป็นที่พึงของมวลสมาชิกได้อย่างยั่งยืน

การบริหารสินเชื่อ

๑. ความหมายของคำว่าสินเชื่อ

ธุรกิจสินเชื่อเป็นธุรกิจที่สำคัญและเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้ให้แก่สหกรณ์ ผลการดำเนินงาน และความสามารถในการหารายได้ของสหกรณ์ส่วนใหญ่ ขึ้นอยู่กับความสำเร็จและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ธุรกิจสินเชื่อ ซึ่งส่งผลให้สหกรณ์เข้มแข็งและสมาชิกพึงพอใจ สหกรณ์จึงกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บริการสมาชิก

สินเชื่อ หมายถึง ความเชื่อถือ ซึ่งให้บุคคลฝ่ายหนึ่งยอมมอบของหรือบริการ หรือเงินจำนวนหนึ่งให้เพื่อประโยชน์ของบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง ชั่วระยะเวลาหนึ่ง

การบริหารสินเชื่อ หมายถึง การพิจารณาสินเชื่อ การอนุมัติสินเชื่อและการเร่งรัดติดตามหนี้

ธุรกิจสินเชื่อ หมายถึง การที่สหกรณ์จัดหาแหล่งเงินทุน หรือนำเงินฝากของสมาชิกมาให้สมาชิกกู้เพื่อไปลงทุน ประกอบอาชีพ หรือใช้จ่ายในครัวเรือน

คณะกรรมการสินเชื่อ หมายถึง คณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้เบื้องต้น ก่อนที่จะนำเสนอคณะกรรมการดำเนินการพิจารณาอนุมัติต่อไป ซึ่งสหกรณ์อาจเรียกว่า คณะกรรมการพิจารณาเงินกู้ คณะอนุกรรมการพิจารณาสินเชื่อ หรืออื่น ๆ

สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loans) หมายถึง สินเชื่อด้วยคุณภาพหรือลูกหนี้ NPL ซึ่งตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการจัดชั้นคุณภาพลูกหนี้ และการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้กำหนดให้บังคับใช้กับสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่เรียกเก็บเงินงวดชำระหนี้จากสมาชิกโดยการหักเงิน ณ ที่จ่ายได้ให้ความหมายไว้หลายกรณี เช่น เป็นลูกหนี้ที่ค้างชำระต้นเงิน และ/หรือดอกเบี้ยเป็นระยะเวลาติดต่อกันเกินกว่า ๓ เดือน นับแต่วันที่ครบกำหนดชำระ หรือลูกหนี้ซึ่งสหกรณ์ได้ฟ้องดำเนินคดี ฯลฯ เป็นต้น

คณะกรรมการเงินกู้ หมายถึง คณะกรรมการเงินกู้ของสหกรณ์ มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยอนุมัติการให้เงินกู้แก่สมาชิกตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ มติ และคำสั่งของสหกรณ์

๒. หลักการบริหารความเสี่ยง

ในการดำเนินงานของทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ไม่ว่านับแต่สหกรณ์ ต่างมีความเสี่ยงหรือมีปัจจัยคุกคาม ทั้งปัจจัยภายในและภายนอก ที่อาจส่งผลกระทบต่อเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานในรูปแบบต่าง ๆ

๒.๑ ความหมายของความเสี่ยง (Risk)

ความเสี่ยง (Risk) หมายถึง โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์หรือสิ่งไม่ดีขึ้น ซึ่งจะทำความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล ความสูญเปล่า หรือเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่จะทำให้งานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนด

องค์ประกอบของความเสี่ยง

ความไม่แน่นอน : การไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำถึงโอกาสเกิดของเหตุการณ์ในอนาคตและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น

เหตุการณ์ : อุบัติการณ์ที่เพิ่มขึ้นจากปัจจัยภายในหรือภายนอกองค์กร ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

ความเสี่ยง : ความเป็นไปได้ที่อาจเกิดเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

โอกาส : ความเป็นไปได้ที่อาจเกิดเหตุการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

๒.๒ การบริหารความเสี่ยง (Risk Management)

(๑) การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) คือ การดำเนินการเพื่อสร้างโอกาสที่จะได้รับผลที่ดี และลดโอกาสที่จะได้รับผลในทางไม่ดี โดยการควบคุมสาเหตุของความเสี่ยงที่เป็นปัจจัยภายในและลดผลกระทบจากความผันผวนของปัจจัยภายนอกที่เราควบคุมไม่ได้ เพื่อลดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล ความสูญเสียเปล่า หรือเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ทั้งในระดับองค์กร และระดับกิจกรรม

(๒) การบริหารความเสี่ยงองค์กร (Enterprise Risk Management – ERM) คือ กระบวนการในการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ และแผนงานของผู้บริหารองค์กรเพื่อสามารถนำไปใช้ในทุกระดับทั่วทั้งองค์กร สามารถระบุเหตุการณ์และผลกระทบที่จะอาจเกิดขึ้นในองค์กร รวมทั้งให้สามารถจัดการความเสี่ยงให้เป็นที่ยอมรับได้และทำให้เกิดความเชื่อมั่นอย่างสาเหตุสมผล ในการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

(๓) การบริหารความเสี่ยงของสหกรณ์ คือ กระบวนการที่ได้รับการปฏิบัติโดยคณะกรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ข้าราชการกรมส่งเสริมสหกรณ์ และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ และการวางแผนงานในทุกระดับของสหกรณ์โดยได้รับการออกแบบให้สามารถบ่งชี้เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อสหกรณ์ และสามารถจัดการความเสี่ยงให้อยู่ระดับที่ยอมรับได้ เพื่อให้ได้รับความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลในการบรรลุวัตถุประสงค์

(๔) กระบวนการบริหารความเสี่ยง

กำหนดวัตถุประสงค์ คือ การกำหนดเป้าหมายที่ทำให้บรรลุเป้าหมาย ในทุกระดับของการดำเนินงานตั้งแต่วิสัยทัศน์ พันธกิจ จนถึงระดับฝ่ายจัดการ/งาน แผนงานโครงการ และกิจกรรมให้มีความชัดเจน วัดผลได้สามารถปฏิบัติได้เกี่ยวข้องกัน และมีกรอบเวลากำหนด

ระบุความเสี่ยง คือ การระบุปัจจัยที่มีผลกระทบต่อเป้าหมายของสหกรณ์ หรือการปฏิบัติงานทั้งในระบบองค์กร และระดับกิจกรรม

ประเมินความเสี่ยง คือ การพิจารณาความมีนัยสำคัญของความเสี่ยง ทั้งในเชิงคุณภาพ (Quali-tative Risk Assessment) และเชิงปริมาณ (Quantitative Risk Assessment) โดยการประเมินความเสี่ยงจาก ๒ ปัจจัย คือ โอกาสเกิด และผลกระทบตามเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงที่กำหนดขึ้น

จัดการและจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง คือ การกำหนดกลยุทธ์และแนวทางในการจัดการความเสี่ยง ซึ่งจะต้องมีการประเมินผลกระทบจากการดำเนินการตามกลยุทธ์ การจัดการความเสี่ยง การประเมินต้นทุน และผลตอบแทนของการดำเนินการตามกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยง

รายงานและติดตามผล โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ความมั่นใจว่าความเสี่ยงได้รับการจัดการตามที่ระบุไว้ การติดตามผลประกอบด้วยรายงานต่อคณะกรรมการดำเนินการหรือฝ่ายจัดการ

ประเมินผลการจัดการและแผนบริหารความเสี่ยง คือ มีการประเมินผลซึ่งอาจประเมินผลรายเดือน/รายไตรมาส/รายปี เพื่อนำข้อมูลไปจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง

๒.๓ ลักษณะและประเภทของความเสี่ยง

ลักษณะของความเสี่ยง จะมีรูปแบบอยู่ ๒ ระดับ ดังนี้

(๑) **ความเสี่ยงระดับองค์กร (Corporate Risk)** คือ เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นจากปัจจัย ทั้งภายในและภายนอก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจขององค์กรโดยรวม เช่น ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจขององค์กร ได้แก่

ก. อัตราดอกเบี้ยในท้องตลาด หากผันผวนอาจทำให้ไม่สามารถรักษาระดับเงินฝากที่เหมาะสมได้ หรือหารมีการถอนเงินไปฝากสถาบันการเงินอื่น ๆ เพื่อให้ผลตอบแทนมากกว่า อาจส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องทางการเงินของหลายแห่ง เนื่องจากเงินทุนส่วนใหญ่มีที่มาจากเงินรับฝาก

ข. นโยบายรัฐบาล เช่น นโยบายกองทุนพัฒนาสหกรณ์ การชะลอการชำระหนี้ และดอกเบี้ยหรือรับชดเชยดอกเบี้ยแทนสมาชิก เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อย เช่น อุตสาหกรรม ภัยแล้ง เป็นต้น ทำให้สหกรณ์มียอดลูกหนี้ค้างชำระเพิ่มสูงขึ้น

ค. ความผันผวนของราคาผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อรายได้ของสมาชิก และความสามารถในการชำระหนี้แก่สหกรณ์ในอนาคต

ง. ภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย ภัยแล้ง นับเป็นสถานการณ์ที่สหกรณ์ต้องเผชิญและไม่สามารถควบคุมได้ ทำให้สมาชิกได้รับความเดือดร้อน และเกิดความเสียหายต่อพืชผล ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ นาล่มไม่มีพื้นที่ทำกิน เป็นต้น และจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิก

(๒) ความเสี่ยงระดับกิจกรรม (Activity Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ในแต่ละกิจกรรมของสหกรณ์ เช่น การรับฝากเงิน การปล่อยสินเชื่อ การบันทึกบัญชี การรับเงิน การจ่ายเงิน การจัดเก็บสินค้าและพัสดุคงเหลือ เป็นต้น ซึ่งสามารถป้องกัน ลดผลกระทบ และลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ด้วยการจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดี มีความเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ โดยมีการประเมินการควบคุมภายในด้วยตนเอง

ประเภทของความเสียง มีอยู่ ๔ ประเภท

(๑) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตามแผนกลยุทธ์ เช่น นโยบายธุรกิจไม่ชัดเจน การขาดแคลน/ขาดช่วงบุคลากร เป็นต้น

(๒) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากระบบการปฏิบัติงาน ไม่มีความพร้อมหรือขาดเกณฑ์มาตรฐานที่ดี เช่น ไม่มีระบบ หรือมี แต่ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศยังไม่พร้อมใช้งาน ข้อมูลไม่ถูกต้องตรงกัน ระบบการบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

(๓) ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการบริหารการเงินไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ การบริหารรายได้และการบริหารต้นทุน เช่น การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย/อัตราแลกเปลี่ยน เป็นต้น รวมถึงการมีระบบการควบคุมภายในที่ไม่ดีพอ

(๔) ความเสี่ยงด้านกฎระเบียบ (Compliance Risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ที่ไม่รอบคอบ หย่อนยานในการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนด และอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงกฎหมายหรือกฎเกณฑ์การกำกับดูแลของภาครัฐ

๓. คุณสมบัติเจ้าหน้าที่สินเชื่อ

เจ้าหน้าที่สินเชื่อ เป็นผู้ที่ต้องปฏิบัติงานขั้นต้นในการรับเรื่องคำขอสินเชื่อหรือคำขอกู้จากสมาชิกที่ยื่น เพื่อทำการตรวจสอบเบื้องต้นทั้งด้านเอกสารที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน และสมบูรณ์ รวมถึงตรวจสอบสิทธิการกู้ตามระเบียบและหลักเกณฑ์ที่กำหนด

๓.๑ หน้าที่ของเจ้าหน้าที่สินเชื่อ

๑. การทำงานของเจ้าหน้าที่สินเชื่อต้องปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่สหกรณ์กำหนดไว้ โดยต้องพยายามทำงานในกรอบอำนาจหน้าที่ของตนอย่างดีที่สุด

๒. เน้นความถูกต้องเป็นปัจจุบันแห่งข้อมูลบุคคลของสมาชิก สิทธิ และคุณสมบัติของผู้กู้เงิน

๒.๑) ตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นถึงวัตถุประสงค์ของผู้กู้เงิน ต้องมีความจำเป็น มีความเดือดร้อนไม่ใช่อ้างคำขอกู้ที่เลื่อนลอย

๒.๒) ตรวจสอบข้อมูลคุณลักษณะ หรือพฤติกรรมของสมาชิก

๒.๓) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของเอกสารการกู้เงิน เช่น คำขอกู้ การค้ำประกัน สัญญาเงินกู้ มติการอนุมัติ หรือรายงานการประชุม เป็นต้น

๒.๔) รายงานความผิดปกติในการชำระหนี้ของสมาชิก

๒.๕) ดำเนินการติดตามมติของคณะกรรมการ หรือคำสั่งผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด และโดยเร็ว

๒.๖) รายงานข้อจำกัดหรืออุปสรรค ปัญหาในการทำงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

๒.๗) แก้ไขปัญหาการทำงานในเบื้องต้นตามควรแก่กรณี

๒.๘) ปรับปรุงการทำงานตามคำแนะนำของผู้สอบบัญชีหรือผู้ตรวจสอบกิจการ

๒.๙) การเก็บรักษาเอกสารการกู้เงินให้อยู่ในที่ปลอดภัย

๒.๑๐) ติดตามหนี้สินค้างค่างของสมาชิก

๒.๑๑) ติดตามและรายงานการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของสมาชิก เช่น การออกจากรายงานการเจ็บป่วยกรณีร้ายแรง การถูกดำเนินคดี เป็นต้น

๓.๒ ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่สินเชื่อ

๑. รับรองความสมบูรณ์ของเอกสาร สิทธิ คุณสมบัติของสมาชิกที่ขอกู้เงินและการค้ำประกัน

๒. ดูแลการเสนอเอกสารให้ถูกต้องตามระเบียบเงินกู้

๓. รับรองความถูกต้องในเบื้องต้นแห่งข้อมูลที่สมาชิกขอกู้เงิน เช่น เงินเดือน อายุ การเป็นสมาชิก ทะเบียนเงินฝาก เป็นต้น

๔. แก้ไขปรับปรุงข้อมูลบุคลากรของสมาชิกที่เปลี่ยนแปลงให้เป็นปัจจุบัน

๕. จำแนกการจัดเก็บเอกสารเงินกู้และเอกสารการค้ำประกันให้เป็นระบบ เรียบร้อย

๖. ดูแลความถูกต้องและความสมบูรณ์ของตัวอย่างลายมือชื่อสมาชิกให้เป็นปัจจุบัน

๓.๓ ลักษณะงานของเจ้าหน้าที่สินเชื่อ

การบริการสมาชิกในการกู้เงินจากสหกรณ์ ดูแลความสมบูรณ์ของข้อมูลของสมาชิก ดูแลเอกสารเกี่ยวกับคำขอกู้เงิน และเอกสารการค้ำประกัน คุณสมบัติของหลักทรัพย์หรือบุคคลค้ำประกันให้สมบูรณ์ ควบคุมตัวอย่างลายมือชื่อสมาชิกให้อยู่ในสภาพดี ปลอดภัย และเป็นปัจจุบัน ตรวจสอบคำขอกู้เงินของสมาชิกให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบ ปรับปรุงในหน้าที่ให้มีคุณภาพที่อยู่เสมอ

๓.๔ ภารกิจของเจ้าหน้าที่สินเชื่อ

๑. ดูแลแบบพิมพ์เกี่ยวกับการกู้เงินให้อยู่ในสภาพพร้อมจะใช้งานอย่างพอเพียง และจัดเก็บให้อยู่ในระบบ ระเบียบที่ดี

๒. อธิบาย ชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับการกู้เงินต่อสมาชิก

๓. สอบถามหลักทรัพย์ของผู้กู้ที่อาจนำมาใช้ค้ำประกันก่อนใช้บุคคลค้ำประกัน

๔. รับคำขอกู้จากสมาชิก

๕. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของคำขอกู้เงินของสมาชิกและผู้ค้ำประกัน

๖. สอบถามข้อมูลจากสมาชิกเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล

๗. รวบรวมและจัดเรียงเอกสารคำขอกู้เงินของสมาชิกก่อนนำเสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อเสนอขอพิจารณาต่อคณะกรรมการเงินกู้หรือคณะกรรมการดำเนินการแล้วแต่กรณี

๘. รับรองความถูกต้องของข้อมูลที่เสนอ

๙. กรณีมีปัญหาการขอกู้เงินของสมาชิกให้นำเสนอต่อผู้บังคับบัญชา

๑๐. รับคำขอกู้เงินที่ได้รับอนุมัติมาจัดเก็บรักษาไว้ ส่วนคำขอกู้เงินที่ได้รับอนุมัติให้คืนผู้กู้

๑๑. ดูแลตัวอย่างลายมือชื่อของสมาชิกให้เป็นปัจจุบัน

๑๒. จัดเก็บเอกสารการขอกู้เงินในที่ปลอดภัย

๑๓. ดูแลทะเบียน สิทธิ ผู้ค้าประกันให้เป็นปัจจุบัน
๑๔. ทบทวน ปรับปรุงข้อมูลต่าง ๆ ตามเงื่อนไขที่กำหนดอยู่เสมอ
๑๕. นำเสนอการทำลายเอกสารเมื่อหมดอายุการจัดเก็บ

๓.๕ คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่สินเชื่อ

ความรู้ในหน้าที่ โดยจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในใบกำกับหน้าที่ และระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้แก่สมาชิกที่สหกรณ์กำหนดไว้ รวมตลอดจนถึงมติและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่คณะกรรมการเงินกู้หรือที่คณะกรรมการดำเนินการได้กำหนดขึ้น

ความพร้อมในการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่สินเชื่อจะต้องพิจารณาตรวจสอบความพร้อมของตนในการปฏิบัติหน้าที่ ประกอบด้วย

๑. พฤติกรรมในการทำงาน หมายความว่า ความพร้อมที่จะต้องรับสมาชิกที่มาติดต่อสอบถามข้อมูล จะไม่รับประทานหรือเครื่องดื่ม และจะต้องไม่อ่านหนังสือพิมพ์ขณะปฏิบัติหน้าที่
๒. ความพร้อมในด้านเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงาน เช่น เครื่องเขียนแบบพิมพ์ เครื่องคิดคำนวณ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ (ปริ้นเตอร์) เป็นต้น
๓. ความพร้อมในด้านเอกสาร ที่ใช้ประกอบการขอกู้เงินจากสหกรณ์ เช่น แบบพิมพ์คำร้อง ขอ กู้เงิน หนังสือคำประกัน สัญญา กู้ เป็นต้น

ต้องเป็นผู้มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน งานสินเชื่อเป็นงานที่เกิดความเสี่ยงได้ตลอดเวลาจึงต้องมีละเอียดรอบคอบอยู่เสมอ

ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการรักษาความลับได้เป็นอย่างดี เนื่องจากอาจมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและอาจเป็นช่องทางในการกระทำทุจริต

ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต เนื่องจากงานสินเชื่อช่องทางในการแสวงหาผลประโยชน์ได้ ไม่ว่าจะเจ้าหน้าที่ กรรมการ หรือสมาชิก หรืออาจเป็นการสมคบคิดกันก็ได้

ความสามารถพิเศษของเจ้าหน้าที่สินเชื่อ

๑. มีความสามารถในการใช้เครื่องคำนวณ
๒. มีความรู้ ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ เครื่องคำนวณเลข เครื่องนับธนบัตร
๓. สามารถพิมพ์ดีดได้

คุณลักษณะที่ดีของเจ้าหน้าที่สินเชื่อ

๑. ต้องเป็นผู้มีความละเอียด รอบคอบ ทำงานด้วยความตั้งใจ
๒. ต้องเป็นผู้ทำงานเป็นระเบียบ มีระบบดี
๓. ต้องเป็นคนที่รักษาความลับได้ดี
๔. ต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และมีสัมพันธภาพในงานที่ดีด้วย
๕. ต้องเป็นคนที่มีความรู้ แม่นยำในหลักการสหกรณ์ ระเบียบ ข้อบังคับของสหกรณ์ หรือกฎหมายที่สัมพันธ์กับการให้กู้เงิน
๖. ต้องเป็นผู้มีความรู้ในด้านการจัดเก็บเอกสาร
๗. ต้องเป็นผู้เขียนอักษรที่อ่านง่ายและเป็นระเบียบ
๘. ต้องเป็นคนที่กิริยา ความประพฤติเรียบร้อย เป็นคนมีอารมณ์ดี รักในงานติดต่อ บริการแก่สมาชิก และกรรมการ
๙. สามารถเรียนรู้และใช้งานคอมพิวเตอร์ และเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องใช้สำนักงานต่าง ๆ

๓.๖ ข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าหน้าที่สินเชื่อ

ในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์หรือสหกรณ์ประเภทอื่นก็ตาม คณะกรรมการดำเนินการ จะทำหน้าที่ในทางบริหาร โดยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๑ และข้อบังคับสหกรณ์ โดยเฉพาะในเรื่องของเงินกู้ การอนุมัติเงินกู้ การควบคุมการใช้เงินกู้ การทวงหนี้ การผ่อนผันการชำระหนี้ การดำเนินคดี การบังคับคดี ล้วนเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ทั้งสิ้นตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์

สำหรับเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ ซึ่งนับตั้งแต่ผู้จัดการลงไปโดยปกติจะมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามข้อบังคับ ระเบียบ และมติต่าง ๆ ของคณะกรรมการดำเนินการ ไม่มีอำนาจในเรื่องของการอนุมัติ หรืออนุญาต หรือการผ่อนผันใด ๆ เว้นแต่ตำแหน่งผู้จัดการ ซึ่งคณะกรรมการดำเนินการอาจมอบหมายให้ผู้จัดการทำการแทนได้ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๑ ซึ่งผู้จัดการสามารถกระทำได้ตามที่คณะกรรมการดำเนินการมอบหมายให้เท่านั้น จะเอาอำนาจที่ได้รับมอบหมายไปมอบอำนาจต่อให้แก่เจ้าหน้าที่คนอื่น คือ มอบอำนาจช่วงต่อไปอีกไม่ได้ เว้นแต่การมอบหมายการปฏิบัติงานภายใต้ความรับผิดชอบของผู้จัดการ

สิ่งที่ต้องระมัดระวังอำนาจของคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ ของฝ่ายจัดการ มีขอบเขตของเส้นแบ่งความรับผิดชอบอยู่ตรงไหน อย่างไร เพราะหากเกิดความเสียหายขึ้นใครจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบซึ่งจะมีการพิสูจน์ความรับผิดชอบอย่างไร โดยเฉพาะในเรื่องของการให้เงินกู้ของสหกรณ์แก่สมาชิกซึ่งเป็นงานหลักของสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งกระบวนการในการให้เงินกู้ของสหกรณ์ออมทรัพย์แก่สมาชิกรับนั้น จะมีอยู่โดยทั่วไปดังนี้

๑. กระบวนการการให้เงินกู้

๑. การขอกู้
๒. การพิจารณาอนุมัติเงินกู้
๓. การจัดทำหนังสือกู้ หนังสือค้ำประกัน
๔. การจ่ายเงินกู้
๕. การเรียกเก็บหนี้ตามสัญญา
๖. การควบคุมหลักประกัน
๗. การเรียกหนี้คืน
๘. การติดตามการชำระหนี้เงินกู้
๙. การผ่อนผันการชำระหนี้ของผู้ค้ำประกันที่ชำระหนี้แทนผู้กู้
๑๐. การดำเนินคดี
๑๑. การบังคับคดี

๒. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าอำนาจในการอนุมัติ อนุญาต เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการ ถ้าดูจากข้อบังคับและระเบียบเงินกู้แล้วงานในส่วนที่คณะกรรมการดำเนินการต้องรับผิดชอบ คือ

๑. การอนุมัติเงินกู้
๒. การควบคุมหลักประกัน
๓. การเรียกหนี้คืน
๔. การผ่อนผันการชำระหนี้ของผู้ค้ำประกันที่ชำระหนี้แทนผู้กู้
๕. การดำเนินคดี
๖. การส่งค้ำประกัน
๗. การบังคับคดี

๓. อำนาจหน้าที่ของฝ่ายจัดการ

๑. การรับคำขอกู้
๒. การพิจารณารายละเอียดในคำขอกู้
๓. การจัดทำหนังสือกู้ หนังสือค้ำประกัน
๔. การจ่ายเงินกู้
๕. การเรียกเก็บหนี้ตามสัญญา
๖. การติดตามการชำระหนี้เงินกู้

ซึ่งเจ้าหน้าที่จะต้องทำงานทั้งหมดนี้ ด้วยความละเอียดรอบคอบ และมีการตรวจสอบกันตามระบบงานตามขั้นตอนของความรับผิดชอบ เพราะถ้างานในส่วนของผู้เจ้าหน้าที่เกิดผิดพลาดและมีผลเสียหายต่อสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ท่านนั้นที่จะต้องรับผิดชอบ กรรมการจะไม่ต้องรับผิดชอบด้วย

แต่สำหรับงานในความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการนั้น ฝ่ายจัดการอาจต้องรับผิดชอบหรือร่วมรับผิดชอบด้วยก็ได้ ซึ่งต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไปว่า มีระบบและกระบวนการทำงานอย่างไร เพราะอำนาจการอนุมัติ หรืออนุญาตของคณะกรรมการดำเนินการ อาจไม่มีโอกาสได้ทราบเรื่องนั้นเลยก็ได้ เช่น ในเรื่องของการเรียกหนี้คืนที่เกิดจากผู้กู้ผิดนัดชำระหนี้ ถ้าฝ่ายจัดการไม่รายงานให้คณะกรรมการดำเนินการทราบ คณะกรรมการดำเนินการคงไม่มีโอกาสทราบได้ ทั้งนี้เพราะหน้าที่ในการเก็บหนี้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ไม่ใช่หน้าที่ของกรรมการดำเนินการ แต่ก็มีปัญหาต่อไปว่า เจ้าหน้าที่จะต้องรายงานต่อใครอย่างไร เมื่อเป็นคณะกรรมการดำเนินการ โดยหลักทั่วไปหน้าที่ในการดำเนินงานของสหกรณ์เป็นของคณะกรรมการดำเนินการ หรือกรรมการคนใดคนหนึ่ง หรือหลายคนที่ได้รับมอบหมาย หรือผู้จัดการที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการดำเนินการ

เพื่อเป็นหลักฐานในการพิสูจน์ความรับผิดชอบหรือรายงานเรื่องต่าง ๆ ควรจัดให้เป็นระบบตามสายงานความรับผิดชอบ และต้องจัดทำรายงานเป็นหนังสือ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนทั้งใยรายงาน และการส่งการต่าง ๆ ของผู้มีอำนาจ เช่น เจ้าหน้าที่เงินกู้ หรือเจ้าหน้าที่การเงินอาจต้องทำบันทึกการผิดนัดชำระหนี้เสนอตามขั้นตอนดังนี้

๔. ขั้นตอนปฏิบัติกรณีผิดนัดชำระหนี้

๑. เจ้าหน้าที่เงินกู้ หรือเจ้าหน้าที่การเงินทำบันทึกเสนอถึงหัวหน้าฝ่ายหรือผู้จัดการฝ่าย
๒. หัวหน้าฝ่ายหรือผู้จัดการฝ่ายตรวจสอบแล้วเสนอความเห็นถึงผู้จัดการ
๓. ผู้จัดการพิจารณาแล้วเสนอความเห็นไปยังประธานเงินกู้หรือประธานกรรมการดำเนินการ
๔. ประธานเงินกู้หรือประธานกรรมการพิจารณาแล้วสั่งการให้เลขานุการ หรือฝ่ายจัดการนำเข้าวาระการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ

๕. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ระบบการทำงานของแต่ละสหกรณ์อาจแตกต่างกัน แต่อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการย่อมเหมือนกันตามกฎหมาย และข้อบังคับ โดยมีหลักสำคัญในทางปฏิบัติดังนี้

๑. เมื่อการดำเนินการเรื่องใด ๆ ไม่เป็นไปตามปกติ เช่น เก็บหนี้ไม่ได้ หลักประกันบกพร่อง ผู้กู้หรือผู้ค้ำประกันถูกออกจากการงาน ผู้กู้หรือผู้ค้ำประกันตาย ฯลฯ ฝ่ายจัดการทำการรายงานต่อคณะกรรมการ
๒. คณะกรรมการจะต้องมีการประชุมและพิจารณาลงมติให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งในเรื่องนั้น ๆ
๓. ถ้าที่ประชุมคณะกรรมการมีมติมอบหมายให้ฝ่ายจัดการรับไปดำเนินการอย่างไร ฝ่ายจัดการจะต้องดำเนินการไปตามนั้น หากเห็นว่ามตินั้นขัดด้วยกฎหมาย ข้อบังคับ หรือระเบียบของสหกรณ์ ให้ฝ่ายจัดการแจ้งให้ที่ประชุมคณะกรรมการทราบและการบันทึกไว้ในรายงานการประชุมด้วย

การให้บริการสินเชื่อสหกรณ์ภาคการเกษตร

การให้สินเชื่อเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างมากในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ จะประกอบไปด้วยการดำเนินการในขั้นตอน ดังนี้

๑. การรับคำขอกู้ เป็นการรับคำขอกู้จากสมาชิก โดยสมาชิกผู้กู้จะต้องแจ้งความประสงค์ และแผนความต้องการเงินกู้พร้อมหลักฐานต่างๆ เช่น หนังสือคำขอกู้ สำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน คำรับรองจากประธานกลุ่ม หลักประกันเงินกู้ ฯลฯ

๒. การพิจารณาคำขอกู้ พิจารณาถึงวัตถุประสงค์การใช้เงินกู้ รายละเอียดและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับแผนงานเกษตรกรรมที่ต้องการลงทุน จำนวนเงินที่ขอกู้ วงจรชำระคืน ประวัติการผลิตทางการเกษตรและหนี้เงินกู้ ประมาณการค่าใช้จ่ายตามแผนการลงทุน และประมาณการผลผลิตที่จะได้ตามแผนการลงทุนส่วนเพื่อขาย และประมาณการรายได้

๓. การอนุมัติเงินกู้ โดยที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาเงินกู้/สินเชื่อ และที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ และรายงานการประชุมควรระบุรายละเอียดของสมาชิกที่ได้รับการอนุมัติ และไม่ได้รับการอนุมัติพร้อมเหตุผลการไม่อนุมัติ คณะกรรมการผู้มีอำนาจลงนามอนุมัติเงินกู้ บันทึก/ลงทะเบียนรับคำขอกู้เงิน

๔. การทำสัญญาเงินกู้ ได้แก่ การทำหนังสือกู้เงินระยะสั้นและหนังสือกู้เงินระยะปานกลาง

๕. การจ่ายเงินกู้ ต้องมีรายละเอียด ดังนี้

- แจ้งสมาชิกผู้กู้ว่าได้รับอนุมัติหรือไม่/นัดสมาชิกผู้กู้รับเงิน
- สมาชิกผู้กู้/สมาชิกผู้กู้ร่วม ลงนามผู้กู้ในหนังสือกู้เงิน
- สมาชิกผู้กู้ลงนามในเอกสารการรับเงินกู้/รับวัสดุทางการเกษตร/สินค้า
- จัดเก็บเงินค้ำหุ้นตามอัตราที่กำหนดในระเบียบ
- ลงทะเบียนบัญชีย่อยลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้น/สมุดคู่บัญชีเงินกู้
- เจ้าหน้าที่บัญชีบันทึกการตั้งบัญชีลูกหนี้ (บัญชีแยกประเภทและลูกหนี้รายตัว)

๖. การตรวจสอบและการนำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ เป็นการติดตามการใช้เงินกู้ของสมาชิกผู้กู้ เพื่อให้สมาชิกนำเงินกู้ไปใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้

๗. การรับชำระเงินกู้ เพื่อให้มั่นใจว่าสหกรณ์มีการคำนวณตัวเลขอย่างรอบคอบ และได้รับเงินอย่างถูกต้อง ครบถ้วน

๘. การเร่งรัดติดตามหนี้ เพื่อให้สหกรณ์มีขั้นตอนการติดตามหนี้ทุกรายอย่างเท่าเทียมกัน โปร่งใส ตามวิธีการที่กำหนด การติดตามหนี้ควรพิจารณากำหนดวิธีการในการติดตามหนี้จากลูกหนี้ แต่ละรายตามความเหมาะสม ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ได้มาก

๙. การดำเนินการตามกฎหมาย เพื่อดำเนินคดีกับลูกหนี้ของสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือข้อกำหนดที่เป็นลายลักษณ์อักษร การดำเนินการทางศาลไม่ใช่วิธีการแก้ไขปัญหาหนี้ค้างชำระ แต่เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการเรียกเก็บหนี้

๑๐. การบังคับคดี เป็นการดำเนินการสืบทรัพย์ และนำทรัพย์ที่ยึดได้ขายทอดตลาดและนำเงินมาชำระหนี้หลังจากที่ศาลพิพากษาแล้ว

๑๑. การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหาผู้รับผิดชอบ มีกระบวนการสืบหา ค้นหาผู้ที่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับหนี้ที่ไม่ได้รับการชำระ ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วยการตัดจำหน่ายหนี้สูญจากบัญชีลูกหนี้ของสหกรณ์การเกษตร พ.ศ.๒๕๔๖ และคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับลูกหนี้ พ.ศ.๒๕๔๗ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความระมัดระวังในการบริหารงาน/ปฏิบัติด้านสินเชื่อให้มีความรัดกุมและรอบคอบมากยิ่งขึ้น

การบริหารจัดการลูกหนี้

กระบวนการจัดการลูกหนี้

การบริหารจัดการลูกหนี้ เป็นแนวทางหนึ่งของกระบวนการบริหารสินเชื่อ เริ่มตั้งแต่การกำหนดหลักเกณฑ์ขั้นตอนการให้สินเชื่อ การตรวจสอบ การพิจารณาสินเชื่อ การอนุมัติสินเชื่อ และการอนุมัติจ่ายเงิน รวมถึงการบริหารจัดการลูกหนี้ ซึ่งกิจการที่ปล่อยสินเชื่อออกไปแล้ว จะต้องมีการบริหารจัดการลูกหนี้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการแก้ไขปัญหาของลูกหนี้ หรือหนี้ที่อาจเกิดปัญหาในอนาคตและหากเกิดปัญหาขึ้น จะกำหนดขั้นตอนการจัดการอย่างไร ที่ไม่ให้เกิดเป็นปัญหาหนี้ NPL หรือหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และเมื่อเกิดเป็นหนี้ NPL หรือหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ จะต้องกำหนดมาตรการอย่างไร รวมทั้งหนี้ที่ต้องดำเนินคดีในขั้นสุดท้าย

๑. การแบ่งกลุ่มลูกหนี้

ในการให้สินเชื่อหรือเงินกู้ อาจต้องแบ่งกลุ่มตั้งแต่ก่อนการปล่อยสินเชื่อและหลังการปล่อยสินเชื่อ เพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในวิสัยที่สามารถยอมรับได้ โดยการดำเนินการสำรวจข้อมูลและจัดทำเชิงสถิติในการแบ่งกลุ่มลูกหนี้ ดังนี้

๑.๑ การแบ่งกลุ่มตามสถานะหนี้

การแบ่งกลุ่มลูกหนี้ตามวงเงินหนี้ที่มีอยู่กับสหกรณ์ หรืออาจจัดเก็บข้อมูลหนี้ทั้งสิ้นของผู้กู้และอาจจัดกลุ่มตามรายได้คงเหลือหลังหักงวดชำระหนี้ หรือตามประเภทสินเชื่อ

๑.๒ การแบ่งกลุ่มลูกหนี้ตามสถานะทางสังคม

การแบ่งกลุ่มตามสถานะที่เป็นตำแหน่งหรือหน้าที่การงาน สถานะของกิจการ สถานะของธุรกิจ สถานะทางครอบครัว หรือสถานะทางสังคม

๑.๓ การแบ่งกลุ่มลูกหนี้ตามระดับรายได้หรือฐานะการเงิน

การแบ่งกลุ่มตามระดับรายได้ตามค่าจ้างหรือเงินได้รายเดือน การเคลื่อนไหวของบัญชีเงินฝากในธนาคาร หรือวิเคราะห์รายได้จากธุรกิจ หรือรายได้จากอาชีพที่ทำ

๑.๔ การแบ่งกลุ่มลูกหนี้ตามเพศ

การแบ่งกลุ่มตามเพศหญิงและเพศชาย เพื่อพิจารณาความเสี่ยงและจัดการข้อมูลในการจัดระดับความเสี่ยงระหว่างเพศหญิงและเพศชาย

๑.๕ การแบ่งกลุ่มลูกหนี้ตามอายุหรือวัย

การแบ่งกลุ่มตามช่วงอายุหรือช่วงวัย เพื่อจัดการข้อมูลความเสี่ยง ทำสถิติและจัดการระดับความเสี่ยงของแต่ละช่วงอายุหรือช่วงวัย

๑.๖ การแบ่งกลุ่มลูกหนี้ตามคุณวุฒิการศึกษา

การแบ่งกลุ่มตามระดับวุฒิการศึกษา จัดกลุ่มวิเคราะห์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและจัดระดับความเสี่ยงเป็นข้อมูลในการจัดการ

ในการแบ่งกลุ่มลูกหนี้ดังกล่าว สามารถบริหารจัดการโดยการปรับให้สอดคล้องกับกิจการของแต่ละแห่ง และอาจกำหนดช่วงการแบ่งกลุ่มที่เหมาะสม หรืออาจจัดกลุ่มโดยจัดทำข้อมูลในเชิงสถิติตามลักษณะของการแบ่งกลุ่ม

การแบ่งกลุ่มลูกหนี้ มีประโยชน์เพื่อใช้สำหรับการบริหารจัดการความเสี่ยงในด้านการบริหารสินเชื่อ สามารถจัดการดูแลปัญหาของลูกหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. สัญญาณของหนี้ที่เป็นปัญหา (Warning Sign)

โดยปกติก่อนที่ลูกหนี้รายหนึ่งรายใด จะกลายเป็นหนี้ที่มีปัญหา จะมีลางบอกเหตุหรือมีอาการที่บ่งบอกหรือแสดงอาการออกมาว่า ลูกหนี้รายนั้นเริ่มมีปัญหาแล้ว สหกรณ์หรือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง จะต้องสนใจติดตามข้อมูลข่าวสาร หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับลูกหนี้อย่างใกล้ชิด สม่ำเสมอ และมีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและทันการณ์

- ๒.๑ มีข้อมูลหรือข่าวสารเกี่ยวกับลูกหนี้ในทางลบ (มีหมายศาล, มีหนี้มากขึ้น)
- ๒.๒ ลูกหนี้ไม่สนใจหรือไม่พอใจที่จะให้ข้อมูล
- ๒.๓ ลูกหนี้พยายามหลบเลี่ยงในการติดต่อหรือพบปะ
- ๒.๔ การชำระหนี้เริ่มไม่สม่ำเสมอหรือไม่ครบจำนวน
- ๒.๕ ขาดการผ่อนงวดชำระหนี้บ่อยขึ้น
- ๒.๖ การใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์มีความล่าช้า
- ๒.๗ การใช้เงินกู้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์
- ๒.๘ มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางลบ

๓. ปัจจัยของหนี้ที่เป็นปัญหา เมื่อตรวจสอบข้อมูล หรือพบสัญญาณบ่งบอกถึงลูกหนี้ เริ่มมีปัญหา ให้รีบดำเนินการสำรวจและวิเคราะห์ถึงปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้ลูกหนี้มีปัญหาการชำระหนี้หรืออาจมีปัญหากการชำระหนี้ในอนาคต

๓.๑ ปัจจัยจากสหกรณ์

๑. การกำหนดหลักเกณฑ์ที่ขาดหลักบริหารความเสี่ยง
๒. การบริหารที่ไม่คำนึงถึงหลักธรรมาภิบาล
๓. การให้เงินกู้โดยคำนึงถึงสิทธิในการกู้มากกว่าความจำเป็นเดือดร้อน
๔. การขาดประสบการณ์ในการพิจารณาสินเชื่อ
๕. การแสวงหาและการเอื้อประโยชน์ระหว่างกรรมการกับสมาชิก
๖. ความไม่ซื่อสัตย์ หย่อนยานไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และระเบียบ
๗. การขาดระบบควบคุมภายในที่ดี
๘. การไม่ติดตามและตรวจสอบอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ

๓.๒ ปัจจัยจากสมาชิกผู้กู้

๑. สร้างภาระหนี้สินเกินตัว
๒. รับภาระหนี้บุคคลอื่นในฐานะผู้ค้ำประกัน
๓. ใช้จ่ายเกินรายได้ สลูดสรุ่ยไม่ประหยัด
๔. ติดเที่ยวเตร่ ติดสุรา การพนัน และอบายมุข
๕. ลงทุนเกินตัว สร้างบ้านเกินฐานะ
๖. นำเงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์
๗. ดำเนินชีวิตผิดพลาด ขาดวินัยการเงิน
๘. รับภาระครอบครัวมากเกินไป

๓.๓ ปัจจัยภายนอก

๑. สาเหตุด้านเศรษฐกิจ ภาวะเงินเฟ้อ ข้าวของขึ้นราคา รายได้ต่ำ ค่าใช้จ่ายไม่พอรายได้ เศรษฐกิจตกต่ำ ถูกเลิกจ้าง

๒. สาเหตุด้านการเมือง สถานการณ์การเมืองที่มีผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ หรือรัฐบาลไม่มีความสามารถ ความขัดแย้งและความไม่สงบของบ้านเมือง

๓. ปัจจัยด้านนโยบายของรัฐ นโยบายหรือมาตรการของรัฐที่ใช้ในการแก้ปัญหาไม่ถูกต้อง นโยบายดีแต่ขาดมาตรการที่ไร้ประสิทธิภาพ

๔. ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ มีผลต่อความเป็นธรรมทางสังคม ทำให้เกิดอาชญากรรมแพร่หลาย ผู้คนขาดคุณภาพชีวิตที่ดี มีอุบัติเหตุบ่อย ๆ เกิดความเสียหายและสูญเสีย รวมถึงวัฒนธรรมที่ไร้สำนึกโดยเฉพาะการใช้ชีวิต และขาดวินัยในทุก ๆ ด้าน

๓.๔ แนวทางการแก้ไขหนี้ที่เป็นปัญหา

เพื่อรวบรวมแบ่งกลุ่มปัญหาตามสถานะหนี้ โดยจัดแบ่งตามความหนักเบาของปัญหา คือ ลูกหนี้ที่ชำระหนี้สม่ำเสมอ ลูกหนี้ที่เริ่มมีปัญหาการดำรงชีพ (เงินได้เหลือน้อย) ลูกหนี้ที่มีปัญหาการชำระหนี้ติดลบ (ผิदनัดชำระหนี้บ้าง) และลูกหนี้ที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ (ผิदनัดชำระหนี้สะสมสม่ำเสมอ มีหนี้สินล้นพ้นตัว ถูกฟ้องดำเนินคดี ถึงแก่กรรมหรือเงินได้ติดลบสะสม)

๑. การจัดการเกี่ยวกับหนี้ที่มีปัญหา

๑) สำรวจและตรวจสอบหนี้ของลูกหนี้ที่เป็นปัญหา ภาระหนี้ที่ต้องจ่ายชำระรายเดือน ระยะเวลาผ่อนชำระหนี้ และอัตราดอกเบี้ย

๒) รวบรวมหนี้สินและเจ้าหนี้ทั้งหมดของลูกหนี้ เพื่อจัดลำดับการแก้ไขปัญหานี้ แนวทางชำระหนี้ดอกเบี้ยสูงก่อนเพื่อลดภาระ ชำระหนี้วงเงินน้อยก่อนเพื่อลดจำนวนเจ้าหนี้

๓) เยี่ยมเยียนพบปะลูกหนี้เพื่อรับรู้สภาพปัญหาเพื่อให้คำแนะนำแนวทางการแก้ไข พร้อมทั้งอาจต้องเรียกครอบครัวของลูกหนี้เข้าร่วมแก้ไขด้วย

๔) วิเคราะห์ปัญหาของลูกหนี้และหาสาเหตุของปัญหาให้ชัดเจน ให้นำหนี้ทั้งหมดมาวิเคราะห์หาสาเหตุ และหาแนวทางแก้ไขตามขั้นตอนต่อไป

๕) ดำเนินการแก้ไขตามมาตรการที่กำหนด

หลักการในการแก้ปัญหาหนี้ จะต้องยึดแนวทางป้องกันไม่ให้เกิดหนี้ NPL สำหรับลูกหนี้ที่ยังไม่เป็นหนี้ NPL ให้สามารถดำรงชีพได้ในระยะยาว หรือถ้าเริ่มเป็นหนี้ NPL ก็ให้ดำเนินการปรับปรุงหนี้ให้สามารถชำระหนี้ได้และหากไม่สามารถแก้ปัญหาหนี้ได้ ก็ให้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

๒. มาตรการแก้ไขหนี้ที่เป็นปัญหา

ก่อนอื่น ให้วิเคราะห์หลักประกันหรือทรัพย์สินของลูกหนี้ว่า หลักประกันค้ำหนี้หรือไม่ค้ำหนี้ ซึ่งในการกำหนดมาตรการแก้ปัญหานี้ จะต้องใช้หลักทรัพย์เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์หรือกำหนดแนวทางการแก้ไข โดยกำหนดแนวทางการประណอมหนี้ ดังนี้

๒.๑ การผ่อนผันชำระหนี้

การผ่อนผันชำระหนี้คือการที่ลูกหนี้และเจ้าหนี้ทำข้อตกลงประណอมหนี้กัน เมื่อลูกหนี้เริ่มมีปัญหาในการชำระหนี้ แต่ยังมีอาการไม่มากนัก พอจะมีหนทางแก้ไข จึงมีการเจรจาและปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขหนี้ที่เป็นปัญหา โดยดำเนินการตามสัญญาเดิมที่มีอยู่ ด้วยแนวทางพักชำระหนี้และ/หรือการปรับงวดชำระหนี้ ซึ่งจะเป็นการแก้ไขหนี้ช่วงระยะเวลาหนึ่งทั้งระยะสั้นหรือระยะปานกลาง โดยมีแนวทางดังนี้

ก. ลดเงินต้น อาจลดยอดเงินต้นลงในช่วงแรกแล้วค่อยเพิ่มขึ้นภายหลัง

ข. ลดอัตราดอกเบี้ย อาจลดอัตราดอกเบี้ยลงในช่วงแรกแล้วค่อยเพิ่มขึ้นภายหลัง วิธีนี้อาจทำให้รายได้ลดลงไม่เป็นไปตามเป้าหมาย หรืออาจค้างส่วนต่างไว้ แล้วไปผ่อนชำระภายหลัง

ค. พักเงินต้น ไม่พักดอกเบี้ย ซึ่งเป็นการยกเว้นเงินต้นไว้ก่อนในระยะแรก แล้วค่อยผ่อนงวดภายหลัง วิธีนี้จะเป็นการเก็บดอกเบี้ยเต็ม แต่เงินต้นลดลงช้า

ง. พักดอกเบี้ย ไม่พักเงินต้น แต่เพิ่มงวดเงินต้นให้สูงขึ้น วิธีนี้จะทำให้เงินต้นลดลงเร็ว และทำให้ภาระดอกเบี้ยจะลดลงด้วย ส่วนดอกเบี้ยที่พักค้างอยู่ให้ผ่อนชำระในภายหลัง

โดยทั่วไปประเมินว่าด้วยการให้เงินกู้แก่สมาชิกสหกรณ์จะกำหนดว่า

“ในกรณีที่ผู้กู้มีคำขอเป็นหนังสือ และคณะกรรมการดำเนินการเห็นว่า มีเหตุอันสมควรผ่อนผันเป็นพิเศษ คณะกรรมการดำเนินการจะผ่อนเวลาการส่งเงินงวดชำระหนี้สำหรับเงินกู้สามัญให้แก่ผู้กู้คราวละหนึ่งหรือหลายเดือนก็ได้ แต่การผ่อนเวลาเช่นว่านี้ รวมทั้งหมดสำหรับเงินกู้สามัญรายหนึ่ง ๆ ต้องไม่เกินหกเดือน”

ในกรณีนี้ นายทะเบียนได้วินิจฉัยว่า การผ่อนเวลานี้ จะให้ได้เฉพาะต้นเงินกู้เท่านั้น สำหรับดอกเบี้ยเงินกู้สมาชิกจะต้องชำระตามปกติ

๒.๒ การปรับโครงสร้างหนี้

การปรับโครงสร้างหนี้ คือ การขยายระยะเวลาในการชำระหนี้ ซึ่งอาจจะเป็นเจ้าหนี้รายใหม่หรือเจ้าหนี้รายเดิมก็ได้ แต่หนี้ของลูกหนี้ไม่หมดไป เพียงแต่ยืดระยะเวลาในการผ่อนนานขึ้น ซึ่งอาจเป็นการแปลงหนี้ใหม่ (ทำสัญญาใหม่) หรือไม่เป็นการแปลงหนี้ใหม่ โดยการรวมหนี้ให้เป็นยอดเดียว ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญในการปรับโครงสร้างหนี้ คือ เป็นหนี้ที่มีหลักทรัพย์เป็นประกันหรือไม่มีหลักทรัพย์เป็นประกัน และมีมูลค่าคุ้มกับหนี้ที่เหลือหรือไม่ มีวิธีดังนี้

ปรับโครงสร้างจากรยะสั้นเป็นระยะยาว เป็นการปรับระยะเวลาผ่อนชำระหนี้ให้ยาวขึ้นและปรับงวดชำระหนี้ให้มีเงินน้อยลง เพื่อแก้ปัญหาความสามารถในการชำระหนี้ สิ่งที่ต้องพิจารณา คือ การกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมทั้งความสามารถชำระหนี้ของลูกหนี้ และเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ แต่ต้องไม่ใช่ไปก่อให้เกิดความเสี่ยงในอนาคตมากเกินไป เพราะจะเป็นการแก้ไขหนี้เสีย NPL ในปัจจุบัน แต่ไปสร้างหนี้เสีย NPL ในอนาคต ซึ่งเป็นการปิดปัญหาและภาระในปัจจุบันไปไว้ในอนาคต

การปรับโครงสร้างการผ่อนงวดชำระหนี้ เป็นการคำนวณวิธีการผ่อนงวดชำระหนี้หรือการคำนวณอัตราการผ่อนชำระหนี้ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น Declining Rate, Effective Rate และ increasing Rate

การรวมหนี้และให้เงินกู้เพิ่มขึ้น เป็นการรวบรวมยอดหนี้ทั้งหมด แล้วพิจารณาปรับโครงสร้างเป็นสัญญายอดเงินกู้ใหม่ โดยอาจให้เงินกู้เพิ่มขึ้น เพื่อชำระหนี้ที่มีภาระดอกเบี้ยสูงและลดภาระการชำระงวดลง

การแปลงหนี้เป็นทุน เป็นวิธีหนึ่งของบริษัทมหาชน ที่ให้มีการออกหุ้นเพิ่มทุนใหม่แล้วให้เจ้าหนี้แปลงหนี้ที่มีอยู่เป็นทุน โดยมีกฎกระทรวงของกระทรวงพาณิชย์กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการไว้แต่วิธีนี้ไม่สามารถใช้ได้ในกิจการสหกรณ์

๓.๓ การดำเนินคดีตามกฎหมาย

ในการผ่อนผันการชำระหนี้หรือการปรับโครงสร้างหนี้ จะเกิดขึ้นด้วยความร่วมมือของลูกหนี้และเจ้าหนี้ ที่สำคัญในการแก้ไขปัญหานี้ให้สำเร็จ ต้องได้รับความร่วมมือจากลูกหนี้และลูกหนี้ต้องมีความตั้งใจในการแก้ไขให้ลุล่วงด้วย ในที่สุด หากไม่สามารถแก้ไขหนี้ให้สำเร็จได้ การดำเนินการในขั้นตอนสุดท้าย คือ การดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

ในการดำเนินคดีตามกฎหมาย คือการฟ้องทางแพ่งให้ชำระหนี้ และการบังคับคดี เพื่อยึดทรัพย์มาชำระหนี้ นั้น โดยกิจการสหกรณ์จะใช้เป็นวิธีสุดท้าย

แนวทางการปรับโครงสร้างหนี้สหกรณ์ภาคการเกษตร

การปรับโครงสร้างหนี้สหกรณ์ภาคการเกษตร คณะกรรมการดำเนินการฯ สามารถออกระเบียบสหกรณ์ถือใช้บังคับได้ โดยสามารถใช้กรอบแนวทางการปรับโครงสร้างหนี้ ดังนี้

๑. วัตถุประสงค์ของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

๑. เพื่อผ่อนคลายภาระหนี้ในการชำระหนี้ของลูกหนี้
๒. เพื่อช่วยพัฒนาหรือปรับปรุงหรือฟื้นฟูการประกอบอาชีพของลูกหนี้
๓. เพื่อช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ และเป็นการพัฒนาคุณภาพหนี้ของสหกรณ์

๒. ลักษณะของหนี้

สหกรณ์จะปรับปรุงโครงสร้างหนี้เฉพาะลูกหนี้ของสหกรณ์ตามความหมายที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้เท่านั้น โดยมีลักษณะที่กำหนดดังนี้

๑. หนี้จากบัญชีของลูกหนี้ซึ่งเป็นหนี้ที่มีอยู่กับสหกรณ์เท่านั้น
๒. หนี้ที่ลูกหนี้ได้ทำหนังสือยกเว้นหนี้ที่ลูกหนี้ได้รับสิทธิพิเศษ
๓. หนี้ที่สหกรณ์ได้รับเงินค่าบริหารโครงการ
๔. กรณีรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม เมื่อลูกหนี้เดิมเสียชีวิต
๕. กรณีหนี้ที่มีภาระหนัก โดยพิจารณาจากกระแสเงินสดของลูกหนี้แล้ว ปรากฏว่ามีรายได้คงเหลือสุทธิไม่เพียงพอชำระหนี้
๖. หนี้เป็นภาระหนักเกิดจากเหตุสุจริต หรือเหตุสุดวิสัย หรือเหตุอันจำเป็น ได้แก่ สาเหตุจากภัยธรรมชาติ ภัยพิบัติและสาเหตุจากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ

๓. ลักษณะของลูกหนี้

ลูกหนี้ที่จะขอปรับปรุงโครงสร้างหนี้ต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

๑. ยังทำการประกอบอาชีพได้ตามปกติ
๒. มีความซื่อสัตย์สุจริต ขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพและให้ความร่วมมือกับสหกรณ์
๓. มีความตั้งใจ และมีแผนปรับปรุงฟื้นฟูการประกอบอาชีพ
๔. สมัยครใจ และยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

๔. วิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

คณะกรรมการจะพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้แก่ลูกหนี้ ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

๑. รวมต้นเงินเป็นหนี้คงเหลือตามบัญชีที่มีอยู่ทุกบัญชี แล้วขยายระยะเวลาชำระหนี้ออกไปตามความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้แต่ละราย

การขยายระยะเวลาดังกล่าวตามวรรคแรก จะกำหนดให้มีระยะเวลาที่ลูกหนี้ยังไม่ต้องชำระหนี้คืนต้นเงิน และดอกเบี้ยก็ได้ แต่ไม่เกิน ๓ ปีแรก

๒. รวมดอกเบี้ยเงินกู้ และเบี้ยปรับที่ยังไม่ได้ชำระของทุกบัญชีที่มีอยู่เข้าด้วยกันเป็นต้นเงินแล้วขยายระยะเวลาชำระหนี้ออกไปตามความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้แต่ละราย โดยได้รับคำยินยอมจากลูกหนี้ผู้ขอปรับปรุงโครงสร้างหนี้

การขยายระยะเวลาดังกล่าวในวรรคแรก จะกำหนดให้มีระยะเวลาที่ลูกหนี้ยังไม่ต้องชำระดอกเบี้ย และเบี้ยปรับก็ได้ แต่ไม่เกิน ๓ ปีแรก

ในกรณีที่จำเป็น และสมควร คณะกรรมการจะงดคิดดอกเบี้ยของดอกเบี้ยที่ยังไม่ได้ชำระ และเบี้ยปรับที่มีอยู่ทั้งหมด หรือบางส่วนก็ได้

๓. ให้เงินกู้เพื่อฟื้นฟูการประกอบอาชีพ วิธีการให้เงินกู้ ให้ถือใช้ตามระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้และดอกเบี้ยเงินกู้ของสหกรณ์ โดยอนุโลม

การจัดทำคำขอปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และหนังสือกู้เงินปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด

๕. จำนวนเงินกู้ขั้นสูง

๑. วงเงินกู้เพื่อปรับปรุงโครงสร้างหนี้จะเกินมูลหนี้เดิมคือ ต้นเงินเดิม รวมดอกเบี้ยและค่าปรับคงเหลือตามสัญญาเดิมไม่ได้

๒. วงเงินกู้เพื่อฟื้นฟูการประกอบอาชีพ ให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้และดอกเบี้ยเงินกู้ของสหกรณ์ วงเงินกู้ตาม (๒) เมื่อรวมกับวงเงินกู้ตาม(๑) ต้องไม่เกินวงเงินกู้ตามระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้และดอกเบี้ยเงินกู้ของสหกรณ์

๖. ระยะเวลาชำระคืนเงินกู้

๑. ระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างหนี้ต้องไม่เกิน ๑๕ ปี นับแต่วันอนุมัติการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

๒. ระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้เพื่อฟื้นฟูการประกอบอาชีพให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้และดอกเบี้ยเงินกู้ของสหกรณ์ โดยอนุโลม

๗. อัตราดอกเบี้ย

๑. ต้นเงินที่เกิดจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามข้อ ๕ (๑) ให้เรียกดอกเบี้ยในอัตราที่เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้ และดอกเบี้ยเงินกู้ของสหกรณ์

กรณีที่ลูกหนี้ผู้ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไม่ชำระคืนต้นเงินทั้งหมด หรือบางส่วนให้สหกรณ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหนังสือปรับปรุงโครงสร้างหนี้ สหกรณ์จะเรียกค่าปรับสำหรับเงินส่วนที่มีได้ชำระตามกำหนดนั้นในอัตราร้อยละ ๓ นอกเหนือจากอัตราดอกเบี้ยที่กำหนด

๒. ต้นเงินที่เกิดจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยการรวมดอกเบี้ยและค่าปรับเดิมตามข้อ ๕ (๒) ให้คิดอัตราร้อยละ ๐

กรณีที่ลูกหนี้ผู้ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไม่ชำระคืนดอกเบี้ยและค่าปรับทั้งหมดหรือบางส่วนให้สหกรณ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหนังสือปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และคณะกรรมการเห็นสมควรให้มีการเรียกดอกเบี้ยของดอกเบี้ยสหกรณ์จะเรียกดอกเบี้ยสำหรับเงินที่มีได้ชำระตามกำหนด

ในอัตราที่กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้และดอกเบี้ยเงินกู้ของสหกรณ์ และสหกรณ์จะเรียกค่าปรับสำหรับเงินส่วนที่มีได้ชำระตามกำหนดนั้น ในอัตราร้อยละ ๓ นับตั้งแต่มูลหนี้ผิดนัดชำระหนี้เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ

กรณีที่ลูกหนี้ผู้ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ประสบความเสียหายอันเนื่องจากประสพภัยธรรมชาติ หรือภัยพิบัติอย่างร้ายแรง หรือประสบเหตุอย่างอื่นที่ลูกหนี้นี้มีได้ก่อให้เกิดขึ้นเอง หรือความเสียหายที่ลูกหนี้นี้ก่อให้เกิดกับผลผลิตของตนเอง โดยมีได้ประมาณเงินแล้ว ให้คณะกรรมการมีอำนาจเรียกดอกเบี้ยเพิ่มตามวรรคสองได้ตามที่พิจารณาเห็นควร

๓. ต้นเงินที่เกิดจากการกู้เพื่อฟื้นฟูการประกอบอาชีพให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้และดอกเบี้ยเงินกู้ของสหกรณ์เท่ากับเงินกู้ระยะสั้นข้อ ๑ (๑)

กรณีเงินกู้ยืมฟื้นฟูการประกอบอาชีพ ไม่ชำระคืนต้นเงินทั้งหมดหรือบางส่วนให้สหกรณ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา สหกรณ์จะเรียกค่าปรับสำหรับเงินส่วนที่มีได้ชำระตามกำหนดนั้นในอัตราร้อยละ ๓ ต่อปี

๘. หลักประกันเงินกู้

เพื่อปรับปรุงหนี้ให้ใช้หลักประกันอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันตามลำดับดังนี้

๑. มีอสังหาริมทรัพย์ที่ไม่ได้จำนองต่อเจ้าหนี้อื่นจำนองเป็นหลักประกัน โดยคณะกรรมการได้สอบสวนเป็นที่พอใจว่าอสังหาริมทรัพย์นั้นมีราคาตลาดตามที่คณะกรรมการประเมิน ณ ปัจจุบันไม่น้อยกว่า ๒ เท่าของต้นเงินกู้ที่ขอปรับปรุงโครงสร้างหนี้ กรณีราคาประเมินน้อยกว่า ๒ เท่า ต้องจัดหาอสังหาริมทรัพย์จำนองเพิ่มเติม หากไม่สามารถจัดหาได้อนุโลมให้ใช้หลักประกันดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ราคาตลาดที่คณะกรรมการประเมิน ณ ปัจจุบันต้องไม่น้อยกว่าจำนวนหนี้ต้นเงินกู้ที่ขอปรับปรุงหนี้

๒. มีสมาชิกสหกรณ์หรือบุคคลอื่นที่คณะกรรมการสอบสวนและพิจารณาแล้วเห็นว่าสมควรทำหนังสือรับรอง รับผิดอย่างลูกหนี้ร่วมกันอย่างน้อย ๕ คน โดยจำนวนหนี้ต้นเงินเดิมของลูกหนี้แต่ละรายต้องไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท

๓. มีสมาชิกสหกรณ์หรือบุคคลอื่นที่คณะกรรมการสอบสวนและพิจารณาแล้วเห็นว่าสมควร เป็นผู้ค้ำประกันอย่างน้อย ๒ คน โดยจำนวนหนี้ต้นเงินเดิมของลูกหนี้แต่ละรายต้องไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท

๙. หลักประกันเงินกู้เพื่อฟื้นฟูการประกอบอาชีพ

ให้ใช้หลักประกันตามลำดับ ดังนี้

๑. เมื่อสังหาริมทรัพย์ที่ไม่ได้จำนองต่อเจ้าหนี้อื่นจำนองเป็นประกัน โดยคณะกรรมการได้สอบสวนเป็นที่พอใจว่าสังหาริมทรัพย์นั้นมีราคาตลาดตามที่คณะกรรมการประเมิน ณ ปัจจุบันไม่น้อยกว่า ๒ เท่า ของจำนวนเงินกู้ กรณีราคาประเมินน้อยกว่า ๒ เท่า แต่ไม่น้อยกว่าจำนวนเงินกู้ ลูกหนี้ต้องจัดให้มีสมาชิกหรือบุคคลซึ่งคณะกรรมการสอบสวนและพิจารณาแล้วเห็นสมควรเป็นผู้ค้ำประกันอย่างน้อย ๑ คน การค้ำประกัน ต้องค้ำประกันเท่ากับจำนวนเงินกู้

กรณีลูกหนี้ไม่สามารถจัดหาสังหาริมทรัพย์มาจำนองเพิ่มเติมได้ และมีเหตุจำเป็นอันควรผ่อนผัน คณะกรรมการอาจอนุญาตให้ใช้หลักประกันจำนองตามข้อ ๘ (๑) ค้ำประกันเงินกู้วัสดุเพื่อการฟื้นฟูการประกอบอาชีพได้ แต่เมื่อรวมกับต้นเงินกู้เพื่อปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้ว จำนวนต้นเงินกู้รวมทั้งสิ้นต้องไม่เกินวงเงินจำนอง

๒. มีสมาชิกสหกรณ์หรือบุคคลอื่นซึ่งคณะกรรมการสอบสวนและพิจารณาแล้วเห็นสมควรทำหนังสือรับรองรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมอย่างน้อย ๕ คน โดยจำนวนเงินกู้ต้องไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท และเมื่อรวมกับหนี้เงินกู้ที่ใช้หลักประกันตามข้อ ๘ (๒) แล้วต้องไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท

๓. มีสมาชิกสหกรณ์หรือบุคคลอื่น ซึ่งคณะกรรมการสอบสวนและพิจารณาแล้วเห็นสมควรให้เป็นผู้ค้ำประกันอย่างน้อย ๒ คน โดยจำนวนเงินกู้ต้องไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท และเมื่อรวมกับหนี้เงินกู้ที่ใช้หลักประกันตามข้อ ๘ (๓) แล้วต้องไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท

หลักประกันนี้ให้ใช้ได้ตลอดระยะเวลาตามแผนฟื้นฟูการประกอบอาชีพที่ลูกหนี้ได้เสนอต่อคณะกรรมการ

๑๐. ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ประกอบด้วย กรรมการและ/หรือผู้จัดการสหกรณ์จำนวนไม่เกิน ๕ คน

๑๑. ให้คณะกรรมการแต่งตั้งที่ปรึกษา

ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยให้แต่งตั้งจาก

๑. ผู้แทนสำนักงานสหกรณ์จังหวัด จำนวน ๑ คน
๒. ผู้แทนสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด จำนวน ๑ คน
๓. ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) ประจำสาขา จำนวน ๑ คน

๑๒. ในการประชุมคณะอนุกรรมการ

การประชุม ต้องมีอนุกรรมการเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของอนุกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุมและต้องมีหนังสือเชิญที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้แทน ธ.ก.ส. สาขาเข้าร่วมประชุมด้วยทุกครั้ง

๑๓. อำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการ

๑. พิจารณากลับกรอกคัดเลือกลูกหนี้ที่สมควรได้รับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้
๒. เจรจาประนีประนอมเพิ่มเติมเงื่อนไขตามที่เห็นสมควร
๓. วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการปรับปรุงโครงสร้างของลูกหนี้
๔. พิจารณาแนวทางการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ให้มีคุณภาพเป็นไปตามนโยบายที่สหกรณ์กำหนด
๕. เสนอความคิดเห็นประกอบการพิจารณาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ต่อ

คณะกรรมการ

๖. ติดตาม กำกับ ควบคุม และแก้ไขปัญหาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสหกรณ์ให้สอดคล้องกับการบริหารหนี้ค้างของสหกรณ์

๑๔. อำนาจหน้าที่คณะกรรมการ

๑. พิจารณานุมัติการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกค้าให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสมาชิกสหกรณ์ และระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้และดอกเบียเงินกู้ของสหกรณ์

๒. พิจารณากำหนดแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกค้าให้มีคุณภาพเป็นไปตามนโยบายและหลักเกณฑ์ที่สหกรณ์กำหนด

๓. ติดตาม กำกับ ควบคุม และแก้ไขปัญหาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกค้าให้สอดคล้องกับการบริหารคุณภาพหนี้

๔. ส่งเสริม และประสานงานกับภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนฟื้นฟูการประกอบอาชีพและการพัฒนาศักยภาพของลูกค้าที่ได้รับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

๑๕. กรณีอื่น ๆ

เช่น การสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ การรับรู้รายได้ และการเรียกคืนเงินกู้ ให้กำหนดให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้ และดอกเบียเงินกู้ของสหกรณ์

การเร่งรัดติดตามหนี้

สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. ๒๕๕๘

เนื่องจากรัฐบาลได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติการทวงหนี้ขึ้นใช้ เพื่อควบคุมการทวงถามหนี้ของเจ้าหนี้ให้เหมาะสม ไม่ให้มีการข่มขู่หรือทำร้ายลูกหนี้ สหกรณ์เป็นนิติบุคคลประเภทหนึ่งที่ใช้เงินกู้ หรือสินเชื่อแก่สมาชิก จึงต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายการทวงหนี้ด้วย เพื่อความสะดวกและง่ายแก่การนำไปปฏิบัติ จึงได้จัดทำแผนภูมิสรุปการทวงหนี้ และนำประเด็นสำคัญๆ ที่กฎหมายกำหนดเรื่องการทวงหนี้ไว้ดังนี้

สรุป ๗ สาระสำคัญ พ.ร.บ.ทวงหนี้ ๒๕๕๘

<p>คุณสมบัติผู้ประกอบการธุรกิจทวงถามหนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> <input checked="" type="checkbox"/> ต้องจดทะเบียนต่อนายทะเบียน <input checked="" type="checkbox"/> ในรายเก่าต้องยื่นจดภายใน ๙๐ วัน <input checked="" type="checkbox"/> ต้องไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ทหาร ตำรวจ 	<p>ลูกหนี้ร้องเรียนได้ หากเจ้าหนี้....</p>
<p>ข้อปฏิบัติของเจ้าหนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ห้ามทวงหนี้กับคนที่ไม่ใช่ลูกหนี้ ๒. ต้องแสดงตัวทุกครั้งในการไปทวงหนี้ ๓. ห้ามเผยแพร่ข้อมูลการเป็นหนี้ของลูกหนี้ ๔. ห้ามหลอกลวงเพื่อให้ได้ข้อมูลของลูกหนี้ ๕. ติดต่อลูกหนี้ จ.-ศ. เวลา ๐๘.๐๐-๒๐.๐๐ น. วันหยุด ๐๘.๐๐-๑๘.๐๐ น. ๖. ติดต่อลูกหนี้ในจำนวนครั้งที่เหมาะสม ๗. หากรับอำนาจให้มาทวงหนี้ต้องแสดงหลักฐานด้วย 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ๒. ข่มขู่ใช้ความรุนแรง ๓. ดูหมิ่นหรือพูดจาไม่สุภาพ ๔. ส่งเอกสารระบุข้อความแสดงการทวงหนี้ชัดเจน ๕. เปิดเผยความลับการเป็นหนี้ของตน ๖. หลอกให้เข้าใจผิด ๗. เรียกค่าใช้จ่ายในการทวงหนี้เกินอัตรา ๘. เสนอให้จ่ายเช็คแทนทั้งที่รู้ว่าไม่มีเงินชำระ
<p>ทวงนอกเวลา ปรับไม่เกิน ๑ แสนบาท</p>	<p>ลูกหนี้ร้องเรียนได้ที่คณะกรรมการกำกับ การทวงหนี้ประจำจังหวัด</p>
<p>ข่มขู่ ใช้ความรุนแรง จำคุกไม่เกิน ๕ ปี ปรับไม่เกิน ๕ แสนบาท</p>	

เจ้าหนี้ควรรู้

๑. ผู้ทวงถามหนี้ คือ เจ้าหนี้ ผู้ให้กู้เงิน ไม่ว่าจะโดยถูกกฎหมายหรือไม่ก็ตาม รวมถึงผู้ได้รับมอบอำนาจจากเจ้าหนี้ให้ทวงถามหนี้ อาทิ บริษัทรับทวงหนี้

๒. ธุรกิจทวงถามหนี้ คือ ผู้ประกอบการธุรกิจรับจ้างทวงหนี้ ซึ่งต้องได้รับการจดทะเบียนทวงถามหนี้ต่อนายทะเบียน กรณีผู้ประกอบการทวงถามหนี้เป็นทนายความ ให้จดทะเบียนกับสภาทนายความ ผู้ฝ่าฝืนไม่ไปจดทะเบียนมีโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี ปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๓. กรณีผู้ที่ประกอบธุรกิจทางทวงหนี้ ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่ พ.ร.บ.การทวง
ทวงหนี้ พ.ศ.๒๕๕๘ มีผลบังคับใช้ (๒ กันยายน) โดยระหว่างนี้ให้ยังประกอบธุรกิจได้อยู่

๔. ห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ทหาร ตำรวจ ประกอบธุรกิจรับทวงหนี้ หรือไปช่วยคนอื่นทวงหนี้ ที่ไม่ใช่
หนี้ของตัวเอง เว้นแต่เป็นหนี้ของสามารถรยา พ่อแม่ หรือลูก ให้สามารถทำได้ภายใต้กรอบของกฎหมายผู้ฝ่าฝืน
โทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๕. ห้ามทวงหนี้กับคนที่ไม่ใช่ลูกหนี้ เว้นแต่เป็นบุคคลที่ลูกหนี้ระบุให้ไปทวงถาม โดยมีข้อปฏิบัติคือ

- ผู้ทวงหนี้ต้องแสดงตัว แจ้งชื่อ-สกุล พร้อมแสดงเจตนาว่าต้องการถามหาข้อมูลเพื่อติดต่อลูกหนี้
- ผู้ทวงหนี้ห้ามเผยแพร่ข้อมูลการเป็นหนี้ของลูกหนี้ ยกเว้นผู้ที่ได้ติดต่อนั้นเป็นสามี ภรรยา พ่อแม่หรือลูก
ของลูกหนี้ โดยให้บอกเล่าเท่าที่จำเป็น

- ห้ามใช้ข้อความ เครื่องหมาย หรือชื่อทางธุรกิจของผู้ทวงถามหนี้บนซองจดหมาย

- ห้ามหลอกลวงหรือทำให้บุคคลอื่นเข้าใจผิด เพื่อให้ได้ข้อมูลของลูกหนี้

- ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมีโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี ปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๖. การทวงถามหนี้ ให้ปฏิบัติดังนี้

- ติดต่อลูกหนี้ตามสถานที่ติดต่อที่ให้ไว้

- ติดต่อในวันจันทร์-ศุกร์ เวลา ๐๘.๐๐-๒๐.๐๐ น. และในวันหยุดราชการ เวลา ๐๘.๐๐-๑๘.๐๐ น.

หากฝ่าฝืนจะถูกสั่งระงับการดำเนินการ และหากยังฝ่าฝืนซ้ำจะถูกปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

- ติดต่อตามจำนวนครั้งที่เหมาะสม

- กรณีเป็นผู้รับมอบอำนาจให้ทวงหนี้ต้องแสดงหลักฐานด้วยว่าตนเองได้รับมอบหมายมา

ลูกหนี้ควรรู้

๑. ข้อห้ามปฏิบัติของผู้ทวงหนี้

๑.๑ ช่มชู้ ใช้ความรุนแรง ทำให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สิน ผู้ฝ่าฝืนจำคุกไม่เกิน ๕ ปี
หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑.๒ พุดจาไม่สุภาพ ดูหมิ่น ผู้ฝ่าฝืนจำคุกไม่เกิน ๑ ปี ปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๑.๓ เปิดเผยความเป็นหนี้ของลูกหนี้ให้คนอื่นได้รู้ ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมีโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี
ปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๑.๔ ทวงหนี้ผ่านไปรษณีย์ หรือโทรสาร โดยมีข้อความแสดงการทวงหนี้ชัดเจน ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ
ตามมีโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี ปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๑.๕ ห้ามระบุข้อความ เครื่องหมาย หรือชื่อทางธุรกิจของผู้ทวงหนี้บนซองจดหมาย ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่
ปฏิบัติตามมีโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี ปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๒. ห้ามทวงหนี้แบบหลอกล่อให้เข้าใจผิด

๒.๑ ส่งเอกสารทำให้ลูกหนี้เข้าใจผิดว่าเป็นการกระทำของศาล เล่น ส่งเอกสารที่มีตราครุฑมาให้ลูกหนี้
ผู้ฝ่าฝืนจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒.๒ ทำให้เชื่อว่ามีกรมส่งหนังสือบอกกล่าวทวงถาม (Notice) จากทนายความ ผู้ฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่
เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ทั้งจำทั้งปรับ

๒.๓ ใช้เอกสารที่ทำให้ลูกหนี้เข้าใจผิดว่าจะถูกดำเนินคดี หรือถูกยึดทรัพย์ ผู้ฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกิน ๓
ปี หรือปรับไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒.๔ แอบอ้างว่าเป็นการทวงหนี้จากบริษัทข้อมูลเครดิตใด ๆ ผู้ฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับ
ไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๓. การทวงถามหนี้ไม่เป็นธรรม ห้ามปฏิบัติดังนี้

- ๓.๑ เรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายในการทวงถามหนี้ในอัตราเกินกว่าที่กำหนด
- ๓.๒ เสนอให้ลูกหนี้ส่งจ่ายเช็คชำระหนี้ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าลูกหนี้ไม่มีเงินชำระหนี้ตามเช็ค ผู้ฝ่าฝืน มีโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๔. คณะกรรมการกำกับการทวงถามหนี้ มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลการทวงหนี้ของผู้ทวงถามหนี้ โดยหากลูกหนี้หรือคนอื่น ๆ ได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจากผู้ทวงถามหนี้ สามารถร้องเรียนต่อคณะกรรมการกำกับการทวงถามหนี้ประจำจังหวัด

๕. ให้ที่ทำการปกครอง หรือกองบัญชาการตำรวจนครบาล มีอำนาจรับร้องเรียนการทวงหนี้ผิดกฎหมาย ติดตามพฤติกรรมของผู้ทวงถามหนี้

การติดตามหนี้จากลูกหนี้

การติดตามหนี้จากลูกหนี้ นั้นก็เพื่อให้ลูกหนี้ได้กระทำการชำระหนี้ของตนให้ครบถ้วน ถูกต้องตรงตามที่กำหนดไว้ในหนังสือกู้ หากมีการผิดนัดชำระหนี้เกิดขึ้น เจ้าหน้าที่สินเชื่อจะต้องดำเนินการไปตามระเบียบและข้อบังคับของสหกรณ์ที่เกี่ยวกับการให้เงินกู้ การชำระหนี้ซึ่งในแต่ละสหกรณ์อาจมีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกันไป เพราะการติดตามหนี้ นั้นอาจเกี่ยวข้องกันระหว่างเจ้าหน้าที่สินเชื่อ คณะกรรมการเงินกู้และคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ซึ่งในการติดตามหนี้จากลูกหนี้ นั้น จะต้องเข้าใจในหลักของกฎหมายก่อนว่าลูกหนี้มีหน้าที่ในการชำระหนี้ ให้เป็นไปตามหนังสือหรือสัญญากู้ยืม ในที่นี้ได้แบ่งเรื่องของการติดตามหนี้จากลูกหนี้ไว้ดังนี้

การติดตามหนี้ก้องฟ้องลูกหนี้

- การทวงหนี้ทางโทรศัพท์
- การทวงหนี้ทางจดหมาย
- การทวงหนี้ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์หรือสื่ออื่น ๆ
- การทวงหนี้ภาคสนาม

การติดตามหนี้ระหว่างพิจารณาคดี

- การเจรจาหนี้ควบคู่ไปกับการฟ้องร้องดำเนินคดี

การติดตามหนี้หลังจากศาลมีคำพิพากษา

- การใช้คำพิพากษาต่อรองกับลูกหนี้
- การใช้คำบังคับต่อรองกับลูกหนี้
- การใช้กฎหมายบังคับคดีต่อรองกับลูกหนี้
- การใช้การประกาศขายทอดตลาดต่อรองกับลูกหนี้

การติดตามหนี้จากผู้ค้าประกัน

เนื่องจากได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใหม่เกี่ยวกับการค้าประกัน เจ้าหน้าที่สินเชื่อ จึงต้องดำเนินการติดตามหนี้จากผู้ค้าประกันให้ถูกต้องตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

เมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ สหกรณ์ในฐานะเจ้าหนี้จะต้องมีหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ค้าประกันภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ลูกหนี้ผิดนัด การส่งหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ค้าประกันนั้น ต้องทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ เพื่อจะได้มีหลักฐานว่าผู้ค้าประกันได้รับหนังสือบอกกล่าวจากสหกรณ์แล้ว

เมื่อหนังสือบอกกล่าวของสหกรณ์ไปถึงผู้ค้าประกันแล้ว สหกรณ์จึงทำการทวงหนี้จากผู้ค้าประกันให้ชำระหนี้แทนผู้กู้ได้ หากผู้ค้าประกันมีการโต้แย้งขอให้สหกรณ์ไปเรียกเก็บหนี้จากผู้กู้ก่อน สหกรณ์ควรให้ผู้ค้าประกันยื่นเรื่องไว้เป็นหนังสือ เพื่อสหกรณ์จะได้ดำเนินการทวงหนี้จากผู้กู้ตามที่ผู้ค้าประกันร้องขอ หากได้ทวงหนี้จากผู้กู้ตามสมควรแล้ว ลูกหนี้หรือผู้กู้ยังไม่ชำระหนี้ สหกรณ์จึงแจ้งให้ผู้ค้าประกันทราบว่าดำเนินการตามที่ผู้ค้าประกันร้องขอแล้วแต่ลูกหนี้ยังไม่ชำระหนี้ จึงขอให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้แทนผู้กู้ หากผู้ค้าประกันปฏิเสธสหกรณ์คงต้องใช้ขั้นตอนในการดำเนินคดีต่อไป

การบอกกล่าวผู้ค้าประกันภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ผู้ผู้ผิดนั้นเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะหากเจ้าหนี้ไม่บอกกล่าวหรือบอกกล่าวผู้ค้าประกันเกินกว่าหกสิบวันนับแต่วันที่ลูกหนี้ผิดนัด ผู้ค้าประกันจะไม่ต้องรับผิดชอบในดอกเบี้ย และค่าภาระติดพันอันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้ที่ตนค้าประกันนั้นในส่วนที่เกินกว่าหกสิบวัน โดยผู้ค้าประกันคงรับผิดชอบชำระหนี้เฉพาะต้นเงินเท่านั้นไม่ต้องชำระในส่วนดอกเบี้ยและค่าภาระติดพันอันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้เจ้าหนี้หรือสหกรณ์จะได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก จึงต้องระมัดระวังเพราะสหกรณ์คุ้นเคยกับการส่งหนังสือทวงหนี้และไม่คุ้นเคยกับหนังสือบอกกล่าวการผิดนัดของลูกหนี้ให้ผู้ค้าประกันทราบ เพราะเป็นเรื่องใหม่ จะส่งหนังสือทวงหนี้ไปยังผู้ค้าประกันมิได้ ถ้าผู้ค้าประกันยังมิได้รับหนังสือบอกกล่าว

การทวงหนี้ในกรณีที่ถูกหนี้ตาย

ในกรณีที่ลูกหนี้ตาย เจ้าหนี้จะสามารถร้องเรียน ให้ใครชำระหนี้ได้บ้าง ซึ่งโดยหลักกฎหมายแล้ว เมื่อลูกหนี้ตายทรัพย์สินต่าง ๆ ของลูกหนี้น้อยมตกเป็นมรดกและกองมรดกย่อมตกทอดแก่ทายาท โดยสิทธิตามกฎหมายหรือโดยพินัยกรรม ถ้าเจ้ามรดกมีแต่หนี้สินไม่มีทรัพย์สินเลย หรือมีหนี้สินมากกว่าจำนวนทรัพย์สิน ทายาทไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบเกินกว่าทรัพย์สินมรดกที่ได้รับมา กฎหมายให้สิทธิเจ้าหนี้กองมรดกบังคับสิทธิเรียกร้องต่อทายาทคนใดก็ได้ในกรณีที่มีมรดกยังมีได้แบ่งปันกัน เจ้าหนี้มีสิทธิฟ้องทายาทคนใดหรือทั้งหมดก็ได้ แต่ถ้าหากมรดกนั้นมีผู้จัดการมรดก เจ้าหนี้ต้องเรียกเข้ามาในคดีหรือฟ้องผู้จัดการมรดกเข้ามาเป็นจำเลย หากมีการแบ่งมรดกแล้วเจ้าหนี้อาจเรียกให้ทายาทคนใดคนหนึ่งชำระหนี้ได้เพียงไม่เกินทรัพย์สินมรดกที่ทายาทนั้นได้รับ

ทายาทที่ถูกเจ้าหนี้ฟ้องให้รับผิดชอบได้รับทรัพย์สินมรดกไม่พอชำระหนี้ นั้น เจ้าหนี้จะขอให้บังคับคดีเอาแก่ทายาทคนอื่นที่ไม่ได้ถูกฟ้องเป็นจำเลยให้รับผิดชอบไม่ได้ ดังนั้น ในกรณีที่ได้แบ่งมรดกกันแล้ว เมื่อเจ้าหนี้ฟ้องให้ทายาทคนใดชำระหนี้ของเจ้ามรดก เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ชำระหนี้ได้เพียงไม่เกินทรัพย์สินมรดกที่ทายาทคนนั้นได้รับไปรับผิดชอบชำระหนี้จากมรดกที่ได้รับไป เจ้าหนี้ต้องฟ้องทายาททุกคนที่ได้รับมรดกเป็นจำเลย

อายุความในกรณีที่ลูกหนี้ตายกำหนดอายุความฟ้องร้องคดีของหนี้ของผู้ตายไว้เพียง ๑ ปี นับแต่วันที่เจ้าหนี้รู้หรือควรรู้ถึงความตายของเจ้ามรดก แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เกิน ๑๐ ปี นับแต่วันที่เจ้ามรดกตาย ถ้าหากเจ้ามรดก หรือทายาทผู้ตายผู้มีสิทธิรับมรดกทั้งหมดได้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ไว้กับเจ้าหนี้แล้ว อายุความเริ่มนับใหม่ตามมูลหนี้ คือ ๑๐ ปี

เทคนิคการเจรจาต่อรอง

วัตถุประสงค์หลักในการเจรจา

๑. แฉวงหาข้อตกลงร่วมระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้
๒. นำไปสู่ความพอใจของทั้งสองฝ่าย เปรียบเสมือนชนะทั้งคู่
๓. สามารถปฏิบัติได้ตามข้อตกลงในเวลาที่เหมาะสม
๔. ข้อยุติตั้งอยู่บนพื้นฐานที่มั่นคง เชื่อถือได้ และนำไปปฏิบัติได้

ขั้นตอนการเจรจาต่อรอง

๑. การเตรียมการ เช่น การกำหนดนโยบาย กำหนดเหตุผล กำหนดทางเลือก กำหนดทีมงาน กำหนดเวลา กำหนดสถานที่ เป็นต้น
๒. การพบคู่เจรจา เช่น การนัดพบสนทนา การปรึกษาหยังเชิง การยื่นข้อเสนอการต่อรองด้วยเหตุผล เป็นต้น
๓. การสรุปผลการเจรจา เช่น สรุปผลการเจรจา สรุปข้อตกลง ปิดการเจรจา เป็นต้น

กลยุทธ์ในการเจรจา

๑. แบบหุ่นไล่กา คือ การนำเสนอข้อเสนอที่สำคัญน้อยแฉกกับข้อเสนอของคู่เจรจา แต่ระหว่างการเจรจาต้องแสดงท่าทีให้ดูเหมือนว่าข้อเสนออันสำคัญมาก

๒. แบบผู้ร้ายผู้ดี คือ การใช้บุคคล ๒ ระดับ เพื่อเจรจา โดยระดับต้นจะอ้างกฎหมายมาต่อรองกับคู่เจรจาเพื่อเร่งให้ได้ข้อยุติ และระดับสูง เจรจาต่อด้วยท่าทีละมุนละม่อมเห็นอกเห็นใจ เพื่อให้คู่เจรจายินยอมปฏิบัติตามข้อยุติ

๓. แบบจับได้ไล่ทัน คือ การเปิดโอกาสให้คู่เจรจาเปิดเผยสิ่งที่ต้องการ และจับประเด็นสำคัญมาใช้ประโยชน์ เพื่อสะท้อนกลับให้คู่เจรจาต้องปฏิบัติตาม

๔. แบบเส้นตาย คือ การนำข้อยุติที่ทั้งคู่ตกลงไว้มากำหนดเวลาเพื่อถือปฏิบัติ หากมีการบิดพลิ้วต้องดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

๕. แบบถ่วงเวลา คือ การหาทางยืดเวลาเพื่อการตัดสินใจออกไป ซึ่งจะใช้ในกรณีข้อมูลของคู่เจรจายังไม่สมบูรณ์

๖. แบบเจ้ากรรมข่าวลือ คือ การปล่อยข่าวลือของคู่เจรจา เพื่อสร้างความกดดัน หรือความวิตกเกี่ยวกับผลกระทบของข่าวลือ จะช่วยสร้างโอกาสเสนอข้อเรียกร้องได้ง่ายขึ้น

๗. แบบอำนาจจำกัด คือ การใช้ข้ออ้างเรื่องอำนาจในการตัดสินใจ ทำให้ไม่สามารถตอบข้อเสนองานได้

๘. แบบสงครามจิตวิทยา คือ การใช้ศิลปะในการครองใจคน ซึ่งคู่เจรจาต้องมีวาทศิลป์ และสามารถเข้าใจถึงพฤติกรรมของคู่เจรจาต่อรองอย่างดี

๙. แบบแนวร่วม คือ กรณีที่คู่เจรจามีหลายคน จำเป็นต้องสร้างแนวร่วม โดยการชี้แจงข้อมูลที่หนักแน่น มีเหตุผลเพียงพอที่จะทำให้คู่เจรจาแต่ละคนคล้อยตามจนกลายเป็นแนวร่วม

๑๐. แบบสุนัขจวนตรอก คือ การบีบคั้นคู่เจรจา เพื่อให้ตอบสนองตามข้อเสนองาน แต่ต้องไม่ทำให้คู่เจรจาเสียศักดิ์ศรี เสื่อมมิตรภาพระหว่างกัน

๑๑. แบบถล่มตัว คือ การเจรจาที่มีเป้าหมายให้คู่เจรจาเห็นถึงความตั้งใจ และจริงจังอยากช่วยเหลือ รวมถึงเห็นความเสียเปรียบในข้อเสนองาน ซึ่งช่วยให้คู่เจรจายุติ และรับข้อเสนองานง่ายขึ้น

๑๒. แบบเปลี่ยนหน้าชน คือ การสับเปลี่ยนผู้เจรจา เพื่อไม่ให้คู่เจรจาจับสไตลด์เดิม ๆ ได้ ซึ่งการเปลี่ยนผู้เจรจาจานำไปสู่ข้อยุติได้กว่า

๑๓. แบบลูกล่อลูกชน คือ กรณีที่คู่เจรจามีอิทธิพล หรือมีอำนาจการต่อรองสูง ซึ่งคู่เจรจาจานเสนอเงื่อนไขสะท้อนกลับมาได้

จิตวิทยาในการต่อรอง

- ๑.อย่าเอาเปรียบ
- ๒.อย่าต่อต้าน
- ๓.อย่าอารมณ์เสีย รีบร้อน หรือตื่นเต้นเกินเหตุ
- ๔.อย่าด่วนสรุป
- ๕.อย่าเจรจาแบบมาราธอน
- ๖.อย่ารั้งรอ

ข้อควรระวังในการเจรจา

- ๑.อย่าแสดงจุดอ่อนให้คู่เจรจารู้
- ๒.จงระมัดระวังคำมั่นสัญญา
- ๓.จงระวังคำยกยอและการยั่วโทษ
- ๔.หลีกเลี่ยงการขัดแย้ง
- ๕.ยึดผลประโยชน์ขององค์การ (สหกรณ์) เป็นที่ตั้ง ไม่ใช่ตัวบุคคลใดคนหนึ่ง

การรับสภาพหนี้

ในกรณีที่ลูกหนี้ยังไม่สามารถชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้ และคดีใกล้ขาดอายุความ หรือในกรณีที่หนี้ดังกล่าว ไม่มีหลักฐานการกู้ยืม เจ้าหนี้ต้องพยายามต่อรองให้ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ไว้ก่อน เพราะเมื่อลูกหนี้ได้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ไว้ จะทำให้อายุความฟ้องร้องคดีสะดุดหยุดลงและในกรณีที่มูลหนี้นั้นมีได้มีหลักฐานก็จะทำให้เจ้าหนี้มีหลักฐานการกู้ยืมนั้นขึ้นมาใหม่ ซึ่งจะทำให้เจ้าหนี้มีสิทธินำไปเป็นหลักฐานการฟ้องร้องคดีได้ ทั้งยังทำให้เจ้าหนี้มีพยานเอกสารในการฟ้องร้องในหนี้นั้นเพิ่มขึ้นจากการที่ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้

หากลูกหนี้ตามไปก่อนผู้จัดการมรดก หรือทายาทผู้มีสิทธิได้รับมรดกของลูกหนี้ทั้งหมด สามารถทำหนังสือรับสภาพหนี้ของผู้ตายได้

หากมีการทำหนังสือรับสภาพหนี้จะทำให้อายุความสะดุดหยุดลง ทำให้นับอายุความเริ่มต้นขึ้นใหม่ เช่น หนี้กู้ยืมเงินที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาเมื่ออายุความสิบปีนับแต่วันกู้ยืม เวลาว่างเลยมาแล้วแปดปี ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงในปีที่แปด หมายความว่า อายุความเริ่มนับหนึ่งใหม่ไปอีกสิบปี

เรื่องอายุความสำหรับหนี้เงินกู้ที่ชำระคืนเป็นงวด ๆ นั้น มีกำหนดอายุความห้าปีนับแต่วันที่ลูกหนี้ผิดนัดการชำระหนี้ของสหกรณ์การชำระคืนเป็นงวด ๆ จึงมีอายุความห้าปีนับแต่วันที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้

การรับสภาพความรับผิด

ในกรณีที่หนี้ขาดอายุความ เจ้าหนี้ก็ยังสามารถฟ้องร้องได้ แต่ถ้าลูกหนี้นัยเรื่องขาดอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ เจ้าหนี้ก็จะแพ้คดี และลูกหนี้ก็ไม่ต้องชำระหนี้อีกต่อไป ดังนั้น ในกรณีเช่นนี้เจ้าหนี้ต้องเกลี้ยกล่อมให้ลูกหนี้รับว่าตนเป็นหนี้เจ้าหนี้จริง ไม่ว่าจะป็นหนังสือหรือการประกันหนี้ด้วยหลักทรัพย์ หรือกรณีการให้บุคคลอื่นค้ำประกัน เรียกว่า “รับสภาพความรับผิด” ซึ่งเมื่อมีการรับสภาพความผิดแล้วต่อมากลูกหนี้จะปฏิเสธไม่ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ไม่ได้ และการฟ้องร้องตามหนังสือรับสภาพความผิดมีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่ได้รับการรับสภาพความรับผิดหรือให้ประกัน

อายุความกับการดำเนินคดี

อายุความ หมายถึง ระยะเวลาที่เจ้าหนี้หรือโจทก์มีสิทธิที่จะฟ้องลูกหนี้ต่อศาลได้ ในการให้เงินกู้แก่สมาชิกนั้น สหกรณ์มีระยะเวลาให้ลูกหนี้ชำระคืนเงินกู้โดยกำหนดเป็นงวด ๆ ส่วนใหญ่กำหนดเป็นงวดรายเดือนๆ ละหนึ่งครั้งในวันสิ้นเดือนเป็นส่วนใหญ่ อายุความในการฟ้องคดีเรียกคืนเงินกู้ที่ชำระคืนเป็นงวดๆ นั้น กำหนดอายุความไว้ ๕ ปีการนับอายุความนั้นนับแต่วันที่ลูกหนี้ผิดนัด

ในกรณีที่ลูกหนี้ถึงแก่ความตายอายุความในการฟ้องร้องกองมรดกหรือทายาทของผู้ตายนั้น จะต้องดำเนินการฟ้องคดีเสียภายใน ๑ ปี นับแต่วันนั้นที่ลูกหนี้ถึงแก่ความตาย แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน ๑๐ ปีนับแต่วันที่ลูกหนี้ถึงแก่ความตาย

การดำเนินคดี

การดำเนินคดีเป็นเรื่องที่สหกรณ์จำเป็นต้องทำ แต่ต้องถือเป็นวิธีสุดท้ายหลังจากได้พยายามแก้ไขด้วยวิธีการต่าง ๆ มาแล้ว เพราะหากมีความเสียหายเกิดขึ้นกับสหกรณ์แล้วคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ไม่ดำเนินการแก้ไขและดำเนินคดีให้ถึงที่สุด คณะกรรมการนั้นอาจต้องรับผิดชอบชดใช้ให้แก่สหกรณ์ก็ได้ ในการดำเนินคดีนั้นสหกรณ์ควรพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

การเตรียมการดำเนินคดี ก่อนการดำเนินคดีสหกรณ์จะต้องเตรียมหลักฐานเอกสารต่าง ๆ เช่น รายงานการประชุมคณะกรรมการเงินกู้ รายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการที่เกี่ยวข้องเรื่องที่จะดำเนินคดี คำขอกู้ หนังสือกู้ หนังสือค้ำประกัน หลักฐานการจ่ายเงินและเอกสารหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้พร้อม

การติดต่อทนายความ ในการดำเนินคดีสหกรณ์จำเป็นต้องว่าจ้างทนายความเว้นแต่สหกรณ์จะมีทนายความของสหกรณ์เองติดต่อทนายความนั้นจะต้องแยกประเด็นในการติดต่อกับทนายความให้ชัดเจน ดังนี้คือ

๑. การหารือเกี่ยวกับการดำเนินคดีถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินคดีสิ่งของหรือเอกสารตลอดจนตัวบุคคลที่สหกรณ์ต้องเตรียมการในการดำเนินคดี ตลอดจนคำแนะนำต่าง ๆ จากประสบการณ์ในการติดต่อกับทนายความ ได้พบว่าทนายความมีความรู้ความสามารถในการดำเนินคดีเป็นอย่างดีแทบทุกราย แต่ก็มีปัญหาในเรื่องของการทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์ ตลอดจนมติของที่ประชุมซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะภายในของสหกรณ์ ซึ่งทนายความจะต้องใช้เวลาทำความเข้าใจ และนำไปประกอบการเขียนคำฟ้องด้วย

๒. การหารือเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี เพราะในการดำเนินคดีนั้นมีค่าใช้จ่ายหลายอย่าง เช่น ค่าว่าความ ค่าธรรมเนียมศาล และเงินวางศาล เป็นต้น ต้องตกลงกันให้ชัดเจนว่าค่าใช้จ่ายส่วนใดเท่าไรทนายความจะทำอะไรให้กับสหกรณ์บ้าง และจะรวมไปถึงการบังคับด้วยหรือไม่ เพราะหากข้อตกลงไม่ชัดเจนจะทำให้เกิดปัญหาระหว่างสหกรณ์และทนายความได้ การฟ้องนั้นให้ฟ้องทั้งผู้กู้และผู้ค้ำประกันในคราวเดียวกัน

๓. การยื่นเงื่อนไขก่อนการฟ้องคดี เมื่อได้ดำเนินการเตรียมการต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินคดีแล้วสหกรณ์ควรทำหนังสือแจ้งไปยังลูกหนี้คือผู้กู้และผู้ค้ำประกันให้นำเงินมาชำระหนี้ให้สหกรณ์ในระยะเวลาที่สหกรณ์กำหนด หากไม่ดำเนินการตามที่แจ้งมาจะดำเนินคดีต่อไป และเมื่อพ้นกำหนดตามหนังสือที่สหกรณ์แจ้งไปแล้วหากสหกรณ์ได้มีการตกลงว่าจ้างทนายความเพื่อดำเนินคดีแล้ว จึงให้ทนายความยื่นโนติสไปยังผู้กู้และผู้ค้ำประกันอีกครั้งหนึ่งก่อนนำคดีฟ้องศาล

๔. การมอบอำนาจในการดำเนินคดี เนื่องจากสหกรณ์เป็นนิติบุคคลในการดำเนินคดีจะต้องมีมติของคณะกรรมการดำเนินการให้ดำเนินคดีก่อน สหกรณ์จึงจะเป็นโจทก์ในการฟ้องคดีได้ นอกจากมีมติให้ดำเนินคดีแล้ว คณะกรรมการดำเนินการจะต้องมีมติแต่งตั้งผู้แทนของสหกรณ์ในการดำเนินคดีด้วย เพื่อที่ผู้แทนของสหกรณ์จะลงนามในใบแต่งตั้งทนายความ หรือเป็นผู้แทนของสหกรณ์ในการไปแถลงหรือให้ถ้อยคำต่อศาลด้วย สรุปแล้วก่อนดำเนินคดี คณะกรรมการดำเนินการจะต้องมีมติดังนี้คือ

๔.๑ มติให้สหกรณ์ดำเนินคดี

๔.๒ มติแต่งตั้งผู้แทนของสหกรณ์ในการดำเนินคดี

๔.๓ มติอนุมัติค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

เมื่อได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ แล้ว ทนายความจะเป็นผู้รับหน้าที่ในการดำเนินคดีให้กับสหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์จะต้องคอยติดตามการดำเนินคดีของทนายความอย่างใกล้ชิดหากเกิดปัญหาจะได้แก้ไขได้ทัน

๕. การดำเนินการตามคำพิพากษา เมื่อได้มีการดำเนินคดีแล้วในที่สุดศาลจะมีคำพิพากษาให้จำเลย คือลูกหนี้ทั้งผู้กู้และผู้ค้ำประกัน ตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาของสหกรณ์เพราะส่วนใหญ่สหกรณ์มักเป็นผู้ชนะคดีมาโดยตลอด เนื่องจากผู้กู้และผู้ค้ำประกันได้ทำหนังสือกู้และหนังสือค้ำประกันไว้กับสหกรณ์โดยชัดเจน ปัญหาอยู่ที่ว่าเมื่อศาลพิพากษา ทุกอย่างจะเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เมื่อสหกรณ์ได้รับชำระหนี้ครบถ้วนแล้วทุกอย่างก็ยุติลงไม่เป็นปัญหาอีกต่อไป หากจำเลยไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา สหกรณ์อาจต้องให้ทนายความยื่นคำร้องให้ศาลส่งคำบังคับให้จำเลยปฏิบัติตามคำพิพากษาต่อไป ก่อนการบังคับคดี แม้สหกรณ์จะเป็นฝ่ายชนะคดี แต่ต้องดูด้วยว่าในวันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น จำเลยได้ไปศาลเพื่อฟังคำพิพากษาหรือคำสั่ง และได้ลงนามรับทราบในคำพิพากษาหรือคำสั่งหรือไม่ หากจำเลยไม่ได้ไปศาลเพื่อฟังคำพิพากษาหรือคำสั่ง สหกรณ์จะต้องให้ทนายความยื่นคำร้องขอให้ศาลออกคำบังคับไปยังจำเลยทันที เพราะถ้าไม่ส่งคำบังคับให้จำเลย สหกรณ์ไม่สามารถบังคับคดีต่อไปได้

๖. การทำทะเบียนควบคุมคดี เนื่องจากคณะกรรมการดำเนินการมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา คดีบางคดีใช้เวลานาน เพื่อความเรียบร้อยสหกรณ์จึงควรจัดทำทะเบียนคุมคดีขึ้นเพื่อให้ทราบว่าคดีต่าง ๆ เหล่านี้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เมื่อไร ใครเป็นจำเลยบ้าง ทนายทรัพย์ที่ฟ้องเป็นอย่างไร ศาลพิพากษาว่าอย่างไร จะได้ติดตามได้ถูกต้อง ทะเบียนคุมคดีที่กล่าวถึงนี้ไม่มีรูปแบบตายตัวที่แน่นอน แบบที่ผู้เขียนนำเสนอทำเอกสารนี้เป็นเพียงรูปแบบหนึ่ง สหกรณ์อาจจำไปดัดแปลงใหม่ให้เหมาะสมตามความต้องการได้

กล่าวถึงเรื่องทะเบียนคุมคดีแล้ว ขอแนะนำต่อไปว่า ลูกหนี้ที่ผิดนัด ลูกหนี้ที่มีการประนอมหนี้ ควรต้องจัดทำทะเบียนคุมไว้ทั้งสิ้น ทั้งนี้จะทำให้การควบคุมติดตามเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วมมากขึ้น

การบังคับคดี

เมื่อศาลพิพากษาคดีแล้วให้จำเลยชำระหนี้แก่โจทก์ ศาลจะออกคำสั่งบังคับกำหนดวิธีการที่จะปฏิบัติตามคำสั่งบังคับไปให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา แต่ถ้าในวันนั้นลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้อยู่ในศาลด้วยในขณะที่ศาลมีคำสั่งบังคับ ศาลก็จะสั่งให้ลูกหนี้ลงลายมือชื่อรับทราบคำพิพากษานั้นไว้เลย ซึ่งคำสั่งบังคับจะมีกำหนดให้ชำระหนี้ภายในกี่วัน หากมิได้ชำระหนี้แล้วต้องมีการยึดทรัพย์สิน หากครบกำหนดจำเลยไม่ชำระหนี้ให้แก่โจทก์ โจทก์ต้องยื่นคำขอต่อศาลให้ศาลออกหมายบังคับคดี ศาลจะมีการออกหมายบังคับคดี และแจ้งไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้ยึดหรืออายัดทรัพย์หรือจับจำเลย โดยการบังคับคดีไม่จำเป็นจะต้องรองจนกว่าคดีจะถึงที่สุด เมื่อศาลพิพากษาแล้วแม้จะมีการอุทธรณ์ ฎีกาคำพิพากษา แต่หากศาลมิได้มีคำสั่งทุเลาการบังคับคดีไว้ก็ย่อมดำเนินการบังคับคดีได้

แต่หากจำเลยอุทธรณ์คำพิพากษาและยื่นคำร้องเพื่อขอทุเลาการบังคับคดี เพื่อรอให้ศาลบังคับคดีไว้ก่อน จนกว่าจะมีคำพิพากษายื่นตามศาลชั้นต้น หากศาลอนุญาตให้ทุเลาการบังคับคดี จำเลยก็ต้องนำหลักประกันวางต่อศาล แต่หลักประกันนี้ต้องเพียงพอต่อจำนวนเงินที่จำเลยต้องชดใช้แก่โจทก์

อย่างไรก็ตาม คู่ความฝ่ายชนะคดีจะต้องร้องขอให้มีการบังคับคดีภายในสิบปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคดีถึงที่สุด แต่ถ้าผู้ชนะคดีไม่ร้องขอให้ศาลบังคับคดีภายในสิบปี การบังคับคดีก็ย่อมสิ้นสุด

วิธีการออกหมายบังคับคดี

เมื่อได้มีการส่งคำสั่งบังคับให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา และระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้เพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาได้ล่วงพ้นแล้ว แต่ลูกหนี้ตามคำพิพากษายังขัดขืนไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาสามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นที่ได้พิจารณาและพิพากษาคดี เพื่อขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี หรืออีกนัยหนึ่งคือขอให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อดำเนินบังคับคดี เช่น ยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา แล้วนำออกขายทอดตลาด นำเงินชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งการดำเนินการในการบังคับคดีนี้เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยุ่งยากมากพอสมควร กรณีจึงเป็นเหตุให้สหกรณ์ไม่ค่อยได้รับการชำระหนี้ครบถ้วน หากสหกรณ์ใดจะบังคับคดีจำเป็นต้องสืบหาทรัพย์ของสมาชิกให้เรียบร้อยเสียก่อน มิฉะนั้นจะกลายเป็นหนี้สูญในท้ายที่สุด

ทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

ด้วยราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๖๙ ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ได้ประกาศพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓๐) พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๓๐๑ ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาต่อไปนี้ ย่อมไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

๑. เครื่องนุ่งห่มหลักบนอน เครื่องใช้ในครัวเรือน หรือเครื่องใช้สอยส่วนตัว โดยประมาณรวมกัน ราคาไม่เกินประเภทละสองหมื่นบาท แต่ในกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร เจ้าพนักงานบังคับคดีจะกำหนดให้ทรัพย์สินแต่ละประเภทดังกล่าวที่มีราคารวมกันเกินสองหมื่นบาทเป็นทรัพย์สินที่ไม่ต้องอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีก็ได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความจำเป็นตามฐานะของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

๒. สัตว์ สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพหรือประกอบวิชาชีพเท่าที่จำเป็นในการเลี้ยงชีพของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ราคารวมกันโดยประมาณไม่เกินหนึ่งแสนบาท แต่ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษามีความจำเป็นในการเลี้ยงชีพก็อาจร้องขอต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขออนุญาตใช้สัตว์ สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้เท่าที่จำเป็นในการประกอบอาชีพหรือประกอบวิชาชีพในกิจการดังกล่าวของลูกหนี้ตามคำพิพากษาอันมีราคารวมกันเกินกว่าจำนวนราคาที่กำหนดนั้น ในกรณีเช่นนี้ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจใช้ดุลพินิจไม่อนุญาตหรืออนุญาตได้เท่าที่จำเป็นภายในบังคับแห่งเงื่อนไขตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร

๓. สัตว์ สิ่งของ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ทำหน้าที่ช่วยหรือแทนอวัยวะของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

๔. ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาอันมีลักษณะเป็นของส่วนตัวโดยแท้ เช่น หนังสือสำหรับวงศ์ตระกูล โดยเฉพาะ จดหมาย หรือสมุดบัญชีต่าง ๆ

๕. ทรัพย์สินอย่างใดที่โอนกันไม่ได้ตามกฎหมาย หรือตามกฎหมายย่อมไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ทรัพย์สินหรือจำนวนราคาทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดตามวรรคหนึ่ง ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีคำสั่งกำหนดใหม่ได้ คำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดีดังกล่าวนั้น ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจร้องคัดค้านต่อศาลได้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดีในกรณีเช่นนี้ให้ศาลมีคำสั่งตามที่เห็นสมควร ในกรณีที่พฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจยื่นคำร้องให้ศาลมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินหรือจำนวนราคาทรัพย์สินที่ศาลกำหนดไว้เดิมได้ ประโยชน์แห่งข้อยกเว้นที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ ให้ขยายไปถึงทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งอันเป็นของคู่สมรสของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือของบุคคลอื่นซึ่งทรัพย์สินเช่นว่านี้ตามกฎหมายอาจบังคับเอาชำระหนี้ตามคำพิพากษาได้

มาตรา ๓๐๒ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาต่อไปนี้ ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

๑. เบี้ยเลี้ยงชีพซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ ส่วนเงินรายได้เป็นคราว ๆ ซึ่งบุคคลภายนอกได้ยกให้เพื่อเลี้ยงชีพนั้นให้มีจำนวนไม่เกินเดือนละสองหมื่นบาทหรือตามจำนวนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร

๒. เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ บำเหน็จ เบี้ยหวัด หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของข้าราชการเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างในหน่วยราชการ และเงินสงเคราะห์ บำนาญ หรือบำเหน็จที่หน่วยงานราชการได้จ่ายให้แก่คู่สมรสหรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น

๓. เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ ค่าชดเชย เงินสงเคราะห์ หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของพนักงานลูกจ้างหรือคนงาน นอกจากที่กล่าวไว้ใน (๒) ที่นายจ้างหรือบุคคลอื่นใดได้จ่ายให้แก่บุคคลเหล่านั้นหรือคู่สมรสหรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น เป็นจำนวนรวมกันไม่เกินเดือนละสองหมื่นบาทหรือตามจำนวนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร

๔. บำเหน็จหรือค่าชดเชยหรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของบุคคลตาม (๓) เป็นจำนวนไม่เกินสามแสนบาทหรือตามจำนวนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร

๕. เงินฌาปนกิจสงเคราะห์ที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้รับอันเนื่องมาแต่ความตายของบุคคลอื่นเป็นจำนวนตามที่จำเป็นในการดำเนินการฌาปนกิจศพตามฐานะของผู้ตายที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร

ในกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้กำหนดจำนวนเงินตาม (๑)(๓) และ (๔) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีคำนึงถึงฐานะในทางครอบครัวของลูกหนี้ตามคำพิพากษาและจำนวนบุพการีและผู้สืบสันดานซึ่งอยู่ในความอุปการะของลูกหนี้ตามคำพิพากษาด้วย และสำหรับในกรณีตาม (๑) และ (๓) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดให้ไม่น้อยกว่าอัตราเงินเดือนขั้นต่ำสุดของข้าราชการพลเรือนในขณะนั้นและไม่เกินอัตราเงินเดือนขั้นสูงสุดของข้าราชการพลเรือนในขณะนั้น

ถ้าเจ้าหนี้ตามพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบังคับคดีไม่เห็นด้วยกับจำนวนเงินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนด บุคคลดังกล่าวอาจยื่นคำร้องต่อศาลภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบถึงการกำหนดจำนวนเงินเช่นว่านั้น เพื่อขอให้ศาลกำหนดจำนวนเงินใหม่ได้

ในกรณีที่พฤติการณ์แห่งการดำรงชีพของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้เปลี่ยนแปลงไป บุคคลตามวรรคสามจะยื่นคำร้องให้ศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดี แล้วแต่กรณี กำหนดจำนวนเงินตาม (๑) และ (๓) ใหม่ก็ได้

บรรณานุกรม

ส่งเสริมสหกรณ์, กรม. **คู่มือการบริหารสินเชื่อและแนวทางแก้ไขปัญหาลูกหนี้เงินกู้ที่ผิดนัดชำระหนี้.**
สำนักพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร : ๒๕๕๑

ส่งเสริมสหกรณ์, กรม. **คู่มือการดำเนินคดีของสหกรณ์.** สำนักงานนายทะเบียนและกฎหมาย
กรุงเทพมหานคร : ๒๕๕๒

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสมุทรสาคร, **เทคนิคการติดตามเร่งรัดหนี้ในสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร.**
สมุทรสาคร : ๒๕๕๙

สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย, **การบริหารสินเชื่อสหกรณ์สำหรับสหกรณ์สมาชิก.**
กรุงเทพมหานคร : ๒๕๖๑